

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Loopbaanmonitor onderwijs 2009

**Onderzoek naar de arbeidsmarktpositie
van afgestudeerden van de leraren-
opleidingen in 2007 en 2008**

**Beleidsonderzoek
Arbeidsmarkt en
Personeelsbeleid
Onderwijs**

drs. H. van Leenen
drs. F.E.M. Berndsen

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 - 5315315
Fax: +31 (0)20 - 6265199

Loopbaanmonitor onderwijs 2009

**Onderzoek naar de arbeidsmarktpositie
van afgestudeerden van de leraren-
opleidingen in 2007 en 2008**

**Beleidsonderzoek
Arbeidsmarkt en
Personeelsbeleid
Onderwijs**

drs. H. van Leenen
drs. F.E.M. Berndsen

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 - 5315315
Fax: +31 (0)20 - 6265199

VOORWOORD

De Loopbaanmonitor is een jaarlijks onderzoek onder pas afgestudeerden van de lerarenopleiding. Gezien de te verwachten uitstroom van onderwijspersoneel de komende jaren door de vergrijzing, is de loopbaanmonitor een belangrijk onderzoek om zicht te houden op de positie van pas afgestudeerden. De vraag is in hoeverre pas afgestudeerden in het onderwijs gaan werken of niet en of er verschillen zijn tussen verschillende groepen afgestudeerden. Ook is het van belang om zicht te krijgen op de mate van begeleiding die afgestudeerden ondervinden, want dat bepaalt mede de mate waarin beginnende leraren voor het onderwijs behouden blijven.

Het ministerie van OCW heeft RegioPlan Beleidsonderzoek gevraagd om de Loopbaanmonitor 2009 uit te voeren. Voor dit onderzoek hebben we in april 2009 ruim 11.000 pas afgestudeerden benaderd om een internetenquête in te vullen over hun huidige positie op de arbeidsmarkt. Daarnaast hebben we in december 2008 bijna 2000 afgestudeerden benaderd die de lerarenopleiding een jaar eerder hebben afgerond. Zij zijn al eerder, in april 2008, benaderd door Ecorys voor de vorige loopbaanmonitor.

In dit voorwoord willen we alle betrokkenen bij dit onderzoek bedanken. We denken daarbij allereerst aan de pas afgestudeerden zelf. Zonder de moeite die zij hebben genomen om de vragenlijst in te vullen, was dit onderzoek niet tot stand gekomen. Daarnaast willen we de IB-Groep bedanken voor hun medewerking. Zij hebben de verzending van de uitnodigingsbrieven verzorgd en ons voorzien van een bestand met kenmerken van de groep afgestudeerden. Ook Ecorys willen wij bedanken voor de overdracht van de gegevens van de vorige Loopbaanmonitor. Als laatste willen we de directie Leraren van het ministerie van OCW bedanken voor hun deskundige commentaar en advies bij de begeleiding van dit onderzoek.

Heidi van Leenen (onderzoeker)
Francien Bernds (projectleider)

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	I
1 Inleiding	1
1.1 Onderzoeksvragen.....	1
1.2 Onderzoeksopzet en dataverzameling	2
1.3 Respons en representativiteit	4
1.4 Leeswijzer	4
2 Situatie na afstuderen.....	5
2.1 Beschrijving responsgroep cohort 2008	5
2.2 Arbeidsmarktpositie na afstuderen	5
2.3 Werkzaam binnen onderwijs.....	8
2.4 Werkzaam buiten onderwijs.....	11
2.5 Overig.....	13
2.6 Werkzoekend	16
3 Verschillen in arbeidsmarktpositie	19
3.1 Verschillen naar achtergrondkenmerken	19
3.2 Regionale verschillen	20
4 Werkklimaat en begeleiding.....	25
4.1 Werkklimaat algemeen	25
4.2 Begeleiding	27
4.3 Voorbereidingstijd	30
Literatuur	31
Bijlagen	33
Bijlage 1 Respons en representativiteit	35
Bijlage 2 Tabellen bij hoofdstuk 2	39
Bijlage 3 Tabellen bij hoofdstuk 3	47
Bijlage 4 Tabellen bij hoofdstuk 4	49

SAMENVATTING

Inleiding

De onderwijsarbeidsmarkt is aan allerlei factoren onderhevig. Door de economische recessie zijn er minder acute tekorten aan leraren. De vergrijzing staat echter nog steeds voor de deur. Van belang is om het aanbod van leraren te monitoren om mogelijke tekorten te kunnen inschatten. De Loopbaanmonitor onderwijs wordt door het ministerie van OCW ingezet om de arbeidsmarktpositie van pas afgestudeerde leraren in kaart te brengen.

Door middel van enquêtes worden afgestudeerden aan lerarenopleidingen op drie meetmomenten in hun eerste jaar na afstuderen bevraagd. Er zijn 9926 afgestudeerden aangeschreven bij de eerste meting voor cohort 2008. Bijna dertig procent (2843) heeft gerepsondeerd. De uitkomsten zijn representatief voor de gehele populatie van pas afgestudeerde leraren. De onderstaande resultaten hebben betrekking op het cohort 2008, tenzij anders aangegeven.

Arbeidsmarktpositie

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de lerarenopleiding basisonderwijs (BaO) en de lerarenopleiding voortgezet onderwijs (VO). Deze laatste bevat tevens de universitaire lerarenopleidingen. Zo'n driekwart van de afgestudeerden uit 2008 werkt direct na afstuderen binnen het onderwijs (74%). Een halfjaar later neemt dat percentage, vooral bij de lerarenopleiding BaO, toe tot 81 procent. De afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO werken vaker binnen het onderwijs of hebben geen (grote) baan, dan de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO.

Tabel S1 Ontwikkeling cohort 2007 en 2008*

		Direct na afstuderen (peilmaand oktober)		Halfjaar na afstuderen (peilmaand april)		1 jaar na afstuderen** (peilmaand oktober)
		2007	2008	2007	2008	2007
Baan binnen het onderwijs	BaO	66%	74%	79%	84%	82%
	VO	70%	73%	75%	75%	78%
Baan buiten het onderwijs	BaO	15%	10%	9%	6%	8%
	VO	19%	17%	17%	16%	16%
Overig***	BaO	19%	16%	12%	10%	10%
	VO	11%	10%	6%	8%	7%

* De cijfers van cohort 2008 hebben, in tegenstelling tot eerdere jaren, alleen betrekking op mensen die voor het eerst een lerarenopleiding hebben afgerond.

** De meting van cohort 2008, een jaar na afstuderen, is nog niet uitgevoerd.

*** De groep 'overig' bestaat uit mensen die niet of minder dan twaalf uur werken.

Het aandeel afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO dat binnen het onderwijs werkt, stijgt sinds 2006. Voor de lerarenopleiding vo schommelt het percentage werkenden binnen het onderwijs al een paar jaar rond de zeventig procent.

Werkzaam binnen het onderwijs

Als afgestudeerden eenmaal in het onderwijs werken, dan werken ze daar een halfjaar na afstuderen over het algemeen nog steeds (97% van cohort 2008). Ruim zestig procent van de afgestudeerden uit het jaar 2007 zegt een jaar na afstuderen nog vijf jaar of langer binnen het onderwijs te willen blijven werken. In de jaren ervoor lag dit percentage hoger.

Pas afgestudeerden hebben in de loop der jaren minder vaak direct een vast contract gekregen. Binnen de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO heeft maar zestien procent direct een vast contract gekregen. Bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding vo is dit de helft.

De begeleiding van pas afgestudeerden is niet overal vanzelfsprekend. Ruim twintig procent van de afgestudeerden zegt geen of amper begeleiding te hebben gekregen op de school waar zij werken. Er zijn vrijwel geen verschillen tussen de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO en vo. Vervangers krijgen daarentegen wel minder vaak begeleiding dan hun collega's met een reguliere baan.

Beginnende leraren zijn redelijk tevreden over het werkklimaat binnen hun school. Vooral afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO vinden hun collega's en het schoolmanagement behulpzaam. Vijftien procent van de pas afgestudeerden, met name degenen van de lerarenopleiding vo, heeft meer voorbereidingstijd gekregen en gaf daardoor minder lesuren dan het aantal dat bij de aanstelling hoort. Driekwart van de beginnende leraren gaf echter meteen het volledige aantal lesuren dat bij zijn aanstelling hoorde.

Werkzaam buiten het onderwijs

Twaalf procent van de afgestudeerden uit 2008 heeft direct na afstuderen een baan van twaalf uur of meer buiten het onderwijs. Bijna dertig procent van deze groep is een halfjaar later alsnog in het onderwijs gaan werken. Van degenen die dan nog buiten het onderwijs werken, heeft twee derde wel de wens om binnen het onderwijs te werken. De belangrijkste voorwaarde die hieraan wordt gesteld, is het krijgen van een vast contract. Voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO zijn daarnaast salarisverbetering, de mogelijkheid tot werken in deeltijd en weinig reistijd belangrijk. Afgestudeerden van de lerarenopleiding vo hechten, naast een

vast contract, vooral belang aan het handhaven van hun huidige salaris, salarisverbetering en ruimte voor eigen ontwikkeling.

Aan alle afgestudeerden is gevraagd of ze op zoek zijn naar een (andere) baan. Degenen die (ook) een baan buiten het onderwijs zoeken, noemen als belangrijkste reden hiervoor dat men binnen het onderwijs geen baan kan vinden. Dit geldt met name voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO. Afgestudeerden aan de lerarenopleiding vo noemen vaak als reden dat ze niet (meer) in het onderwijs willen werken en dat ze afwisseling en uitdaging zoeken.

Niet werkzaam of kleine baan

Een halfjaar na afstuderen heeft tien procent van de afgestudeerden geen baan van meer dan twaalf uur. Van deze mensen heeft een derde een kleine baan van minder dan twaalf uur en twee derde geen baan. Het grootste deel van de groep zonder baan werkt bewust niet, omdat ze aan het doorstuderen zijn. Eén procent van alle afgestudeerden geeft wel aan een halfjaar na afstuderen werkloos te zijn.

Het grootste deel (85%) van de groep zonder (grote) baan heeft de wens om nu of in de toekomst in het onderwijs te werken. Voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO is de belangrijkste voorwaarde om in het onderwijs te gaan werken een vast contract, gevolgd door ruimte voor eigen ontwikkeling. De mogelijkheid van een deeltijdbaan is voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding vo het belangrijkste, gevolgd door een vast contract en ruimte voor eigen ontwikkeling.

Verschillen in arbeidsmarktpositie

Als we kijken of kenmerken van de afgestudeerden, zoals geslacht, leeftijd en vakrichting een rol spelen bij de positie op de arbeidsmarkt, zien we kleine verschillen. Mannen met een lerarenopleiding BaO hebben relatief gezien iets vaker een baan binnen het onderwijs dan vrouwen. Ook afgestudeerden boven de dertig werken vaker binnen het onderwijs dan mensen onder de dertig. Bovendien hebben afgestudeerden van de lerarenopleiding vo met de richting talen en exacte vakken het vaakst een baan binnen het onderwijs. Degenen met een opleiding met de richting technische vakken en culturele/creatieve vakken werken juist vaker buiten het onderwijs.

De regio waar een afgestudeerde woont is, met name bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO, meer bepalend voor de arbeidsmarktpositie. In de regio's Noord en Zuid werken afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO namelijk het minst vaak binnen het onderwijs. Het is voor hen moeilijker om

aan een baan te komen en ze hebben het minst vaak een vast contract. De verschillen tussen de regio's voor de lerarenopleiding vo zijn echter weer minimaal.

Afgestudeerden die (ook) buiten het onderwijs willen werken en woonachtig zijn in de regio's Noord of Zuid geven vaker dan afgestudeerden die elders wonen, hiervoor als reden dat er geen werk is in het onderwijs.

Afgestudeerden die in het westen wonen, willen vaker niet meer in het onderwijs werken dan de afgestudeerden in andere regio's. Afgestudeerden uit deze regio die niet in het onderwijs werken, stellen andere en hogere eisen aan een eventuele terugkeer in het onderwijs dan afgestudeerden uit andere regio's. Aangezien het gebrek aan onderwijsbanen minder speelt in het westen, is voor hen een vast contract minder belangrijk en salarisverbetering en duidelijke afspraken over werkbelasting juist belangrijker.

1 INLEIDING

De onderwijsarbeidsmarkt blijft voortdurend in beweging. Tot halverwege 2008 wezen de vacaturecijfers nog op een toenemend aantal onvervulde vacatures in het onderwijs.¹ Op dit moment zijn echter, mede door de economische recessie, de acute tekorten grotendeels opgelost en is de onderwijsarbeidsmarkt redelijk in evenwicht. Het derde kwartaal van de Arbeidsmarktbarometer Onderwijs laat zien dat alleen binnen het primair onderwijs nog sprake is van een relatief knappere arbeidsmarkt.² De vacature-intensiteiten in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn daarentegen afgenomen.

Door de vergrijzing op de arbeidsmarkt is echter de verwachting dat de tekorten aan leraren zullen oplopen.³ Om deze tekorten te kunnen voorspellen, is het van belang om het aanbod op de onderwijsarbeidsmarkt te kunnen inschatten. Het aanbod van leraren wordt mede bepaald door het aantal afgestudeerden aan de lerarenopleidingen. De Loopbaanmonitor onderwijs wordt jaarlijks uitgevoerd om de arbeidsmarktpositie van pas afgestudeerde leraren te bepalen. Het gaat daarbij met name om de vraag of pas afgestudeerden wel of niet binnen het onderwijs gaan werken. RegioPlan Beleidsonderzoek heeft in opdracht van het ministerie van OCW de Loopbaanmonitor onderwijs 2009 uitgevoerd. Dit hoofdstuk beschrijft het doel, de opzet en de methode van dataverzameling van de monitor.

1.1 Onderzoeksvragen

De Loopbaanmonitor heeft een drieledig doel:

- in kaart brengen van de arbeidsmarktpositie van beginnende leraren en ontwikkelingen relateren aan economische conjunctuur en onderwijsarbeidsmarkt;
- weergeven van verschillen in arbeidsmarktpositie als wordt gekeken naar achtergrondkenmerken en regio;
- beschrijven hoe beginnende leraren het werkklimaat en de begeleiding van de school waar zij werken beoordelen.

Voor de Loopbaanmonitor onderwijs 2009 zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

¹ Van Leenen, H., e.a. (2008).

² Van der Boom, E., e.a. (2009).

³ Ministerie van OCW (2008).

Arbeidsmarktpositie

- 1) Wat is de arbeidsmarktsituatie van pas afgestudeerden van de lerarenopleiding uit 2007 en 2008, direct na afstuderen en een halfjaar na afstuderen? En voor de afgestudeerden uit het jaar 2007 een jaar na afstuderen?
- 2) Welke ontwikkelingen zien we in de arbeidsmarktpositie direct na, een halfjaar en een jaar na afstuderen over meerdere jaren? In hoeverre zijn deze ontwikkelingen te relateren aan de economische conjunctuur en ontwikkelingen op de onderwijsarbeidsmarkt?

Verschillen in arbeidsmarktpositie

- 3) Welke verschillen in arbeidsmarktpositie zijn er tussen afgestudeerden van de lerarenopleidingen in de kenmerken geslacht, leeftijd, etniciteit en regio?

Werkklimaat en begeleiding

- 4) Hoe oordelen beginnende leraren over het werkklimaat van de school waar zij een baan hebben gevonden? Wat vinden zij van de begeleiding bij de start van hun loopbaan? Is er wat dit betreft een verschil tussen degenen die in het onderwijs werkzaam blijven en hen die het onderwijs hebben verlaten (een halfjaar en een jaar na afstuderen)?

1.2 Onderzoeksopzet en dataverzameling

Voor de monitor zijn afgestudeerde leraren uit het jaar 2007 en 2008 benaderd. Er zijn twee vragenlijsten per cohort uitgezet. De eerste vragenlijst is uitgezet bij de gehele populatie afgestudeerden uit 2008 en hierin wordt gevraagd naar de situatie in oktober (direct na het afstuderen) en de situatie in april (een halfjaar later). De tweede vragenlijst is uitgezet bij de afgestudeerden uit 2007 die bij de vorige Loopbaanmonitor al benaderd zijn en hadden aangegeven dat ze nogmaals mochten worden benaderd. In deze vragenlijst wordt gevraagd naar de arbeidsmarktpositie van een jaar na het afstuderen.

In deze rapportage gaat het om de cohorten van 2007 en 2008.

ECORYS/RISBO heeft in mei/juni 2008 gegevens verzameld voor het eerste en tweede meetmoment van cohort 2007. RegioPlan heeft in december de gegevens verzameld voor het derde meetmoment van cohort 2007 en vervolgens in april 2009 de vragenlijst uitgezet voor het eerste en tweede meetmoment van cohort 2008.

Tabel 1.1 Meetmomenten van arbeidsmarktpositie van cohort 2007 en 2008

Arbeidsmarktpositie	Metingen cohort 2007	Bureau	Metingen cohort 2008	Bureau
1 ^e meetmoment: direct na afstuderen (oktober)	Mei/juni 2008	ECORYS/RISBO	April 2009	Regioplan
2 ^e meetmoment: halfjaar na afstuderen (april)	Mei/juni 2008	ECORYS/RISBO	April 2009	Regioplan
3 ^e meetmoment: een jaar na afstuderen (oktober)	December 2008	Regioplan	N.v.t.	N.v.t.

Om te bepalen wie tot de doelgroep behoort, is aan de Informatie Beheer Groep een lijst met opleidingscodes van lerarenopleidingen geleverd. Bij deze lijst hebben we een splitsing naar basisonderwijs (BaO) en voortgezet onderwijs (vo) gemaakt.⁴ Verpleegkunde en kunstvakopleidingen, waarbij niet expliciet in de naamgeving vermeld stond dat het om basis- of voortgezet onderwijs ging, zijn uitgesloten.

Het gehele cohort 2008 is schriftelijk aangeschreven via de Informatie Beheer Groep, met daarbij de uitnodiging om de vragenlijst in te vullen. Onder de invullers werd een cadeaubon verloten. Bij deze eerste vragenlijst werd gevraagd naar de situatie op twee meetmomenten, namelijk direct en een halfjaar na het afstuderen. Aan het einde van de vragenlijst kon de respondent aangeven of hij nogmaals mocht worden benaderd.

Respondenten uit cohort 2007, die bij de vorige Loopbaanmonitor toestemming gaven om opnieuw te worden benaderd, werden per e-mail benaderd voor de tweede vragenlijst, met als meetmoment een jaar na afstuderen. De afgestudeerden van het cohort 2007 konden kiezen uit een schriftelijke of elektronische variant bij de eerste vragenlijst. Bij de tweede vragenlijst van cohort 2007 en de eerste vragenlijst van cohort 2008 werd alleen de elektronische variant aangeboden.

De inhoud van de vragenlijsten bestond grofweg uit de volgende onderdelen:

- achtergrondvragen: geslacht, geboortjaar, geboorteland, regio, lerarenopleiding, vooropleiding⁵;
- arbeidsmarktpositie: wel/niet werkend, sector, baankenmerken;
- tevredenheid onderwijsbaan: werkklimaat en begeleiding;
- loopbaanontwikkeling: wens om wel of niet in het onderwijs te (blijven) werken.

⁴ Bij speciaal onderwijs, bewegingsonderwijs en remedial teaching hebben we achteraf, aan de hand van de sector waarin de leraar werkt, de opleiding toegekend aan basis- of voortgezet onderwijs.

⁵ Voor cohort 2008 is een aantal van deze gegevens niet in de vragenlijst opgenomen, aangezien deze al bekend waren via de Informatie Beheer Groep.

1.3 Respons en representativiteit

Bij de tweede meting voor de afgestudeerden uit 2007 heeft bijna de helft gereageerd. Voor de eerste meting van 2008 ligt de nettorespons net onder de dertig procent. Een uitgebreide responsverantwoording is in bijlage 1 te vinden.

In tegenstelling tot voorgaande jaren hebben we bij cohort 2008 onderscheid kunnen maken tussen de afgestudeerden die al eerder een lerarenopleiding hebben afgerond en degenen die voor het eerst een lerarenopleiding hebben afgerond. Voor cohort 2008 hebben we beide groepen aangeschreven, maar konden we achteraf nog het onderscheid aanbrengen. Bij cohort 2007 is dit niet mogelijk. De resultaten van cohort 2008 in dit rapport hebben alleen betrekking op de groep die voor het eerst aan een lerarenopleiding zijn afgestudeerd. We hebben echter de andere groep, zogeheten stapelaars, ook aangeschreven, waarover meer te lezen valt in bijlage 1. Aangezien er in cohort 2007 geen onderscheid kan worden gemaakt tussen de stapelaars en degenen die voor het eerst zijn afgestudeerd, kunnen de cijfers voor cohort 2008 niet direct naast de cijfers van vorige jaren worden gelegd.

In het algemeen vormt de respons een goede afspiegeling van de populatie. Er is een lichte oververtegenwoordiging van vrouwen en mensen in de leeftijd tot 22 jaar. De verschillen wat betreft geslacht en leeftijd zijn niet groot genoeg om een weging toe te passen en de respons is dan ook representatief voor de totale populatie.

1.4 Leeswijzer

In deze rapportage ligt de nadruk op het bespreken van de resultaten van cohort 2008. In hoofdstuk 2 wordt de arbeidsmarktpositie van beginnende leraren in kaart gebracht (onderzoeksvraag 1 en 2). In hoofdstuk 3 bespreken we de verschillen in arbeidsmarktpositie als we kijken naar achtergrondkenmerken en regio (onderzoeksvraag 3). Vervolgens staat in hoofdstuk 4 centraal hoe beginnende leraren het werkklimaat en de begeleiding van de school beoordelen (onderzoeksvraag 4). Aan het einde van de rapportage zijn een literatuuroverzicht en de bijlagen opgenomen.

2 **SITUATIE NA AFSTUDEREN**

Dit hoofdstuk laat zien hoe het met de afgestudeerden aan een lerarenopleiding uit 2008 is vergaan. Aan de orde komt of deze groep binnen of buiten het onderwijs is gaan werken en welke kenmerken hun baan heeft. Voor afgestudeerden die buiten het onderwijs werken of niet werken, bekijken we hun bereidheid en wens om wel binnen het onderwijs te werken.

2.1 **Beschrijving responsgroep cohort 2008**

De lerarenopleiding BaO is, zoals bekend, een vrouwenstudie, 89 procent van de afgestudeerden is namelijk vrouw (zie bijlage 2). Voor de lerarenopleiding VO is de verdeling naar geslacht evenwichtiger, iets meer dan de helft is vrouw. De gemiddelde afstudeerleeftijd bij de lerarenopleiding BaO is 26 jaar; bij de lerarenopleiding VO is dat 33 jaar. Voor de lerarenopleiding VO is de gemiddelde leeftijd toegenomen sinds vorig jaar (31 jaar); bij de lerarenopleiding BaO blijft deze gelijk.

Meer dan de helft van de mensen die in 2008 zijn afgestudeerd aan een lerarenopleiding BaO heeft daarvoor havo of vwo gedaan; bijna een vijfde volgde daarvoor een hbo- of universitaire studie. Bij de lerarenopleiding VO heeft een groot deel al eerder een opleiding afgerond. Een kwart heeft een hbo-studie afgerond en twintig procent een universitaire studie. Dit verklaart voor een deel waarom de gemiddelde afstudeerleeftijd voor de lerarenopleiding VO redelijk hoog is. De meeste afgestudeerden van de lerarenopleiding VO hebben een talenstudie afgerond. Verder blijkt uit de enquête dat acht procent van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO en elf procent van de lerarenopleiding VO een traject voor zijinstromers heeft gevolgd. Dit is iets meer (ongeveer drie procentpunt) dan vorig jaar. Hierbij moet echter wel worden opgemerkt dat het bij het bepalen of iemand een zijinstromer is, het om de interpretatie van de afgestudeerde zelf gaat.

2.2 **Arbeidsmarktpositie na afstuderen**

Na het afronden van de lerarenopleiding gaan de meeste leraren aan de slag binnen het onderwijs. Een deel van de leraren vindt een baan buiten het onderwijs. De overgebleven groep heeft een kleine baan of geen baan, vanwege werkloosheid, doorstuderen, zorg voor kinderen en dergelijke. In de rest van het rapport spreken we van drie verschillende groepen, namelijk:

1. werkzaam binnen het onderwijs
2. werkzaam buiten het onderwijs
3. overig

Voor de verdeling in deze groepen zijn de volgende definities gehanteerd¹:

- Iemand die twaalf uur per week of meer in het onderwijs werkt, wordt tot de groep 'baan binnen onderwijs' gerekend.
- Iemand die twaalf uur of meer buiten het onderwijs werkt, en daarnaast niet of minder dan twaalf uur binnen het onderwijs, wordt tot de groep 'baan buiten onderwijs' gerekend.
- Iedereen die niet of minder dan twaalf uur werkt, wordt tot de groep 'overig' gerekend.

Het grootste deel van de afgestudeerden gaat binnen het onderwijs werken. Van de afgestudeerden uit 2008 had bijna driekwart direct na afstuderen een onderwijsbaan. De afgestudeerden aan een universitaire lerarenopleiding hadden het vaakst een onderwijsbaan, daarna komt de hbo-lerarenopleiding basisonderwijs en als laatste de hbo-lerarenopleiding voortgezet onderwijs. Een halfjaar en een jaar na afstuderen is het aandeel 'werkend binnen het onderwijs' toegenomen.²

Tabel 2.1 Ontwikkeling cohort 2007 en 2008*

		Direct na afstuderen		Half jaar na afstuderen		1 jaar na afstuderen
		2007	2008	2007	2008	2007
Baan binnen het onderwijs	BaO	66%	74%	79%	84%	82%
	VO	70%	72%	75%	75%	78%
	ULO	70%	76%	75%	78%	78%
Baan buiten het onderwijs	BaO	15%	10%	9%	6%	8%
	VO	19%	18%	19%	17%	16%
	ULO	19%	13%	19%	15%	16%
Overig**	BaO	19%	16%	12%	10%	10%
	VO	11%	10%	6%	9%	7%
	ULO	11%	11%	6%	6%	7%

* De cijfers van cohort 2008 hebben, in tegenstelling tot eerdere jaren, alleen betrekking op mensen die voor het eerst een lerarenopleiding hebben afgerond.

** De groep 'overig' bestaat uit mensen die niet of minder dan twaalf uur werken.

Het percentage afgestudeerden van cohort 2008 dat werkzaam is binnen het onderwijs, is toegenomen in vergelijking met het cohort 2007. Vooral voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO zien we in vergelijking met vorig jaar een forse stijging van 66 naar 75 procent. De trend zet hiermee door. Na een daling sinds 2003 stijgt het percentage werkenden in het onderwijs vanaf 2006 namelijk weer. De forse stijging dit jaar kan wellicht worden verklaard door het toegenomen aantal ontstane en vervulde vacatures in het BaO. Er zijn daardoor meer mogelijkheden voor pas afgestudeerden om in het onderwijs aan de slag te gaan.³ Voor de lerarenopleiding VO zijn er jaarlijks

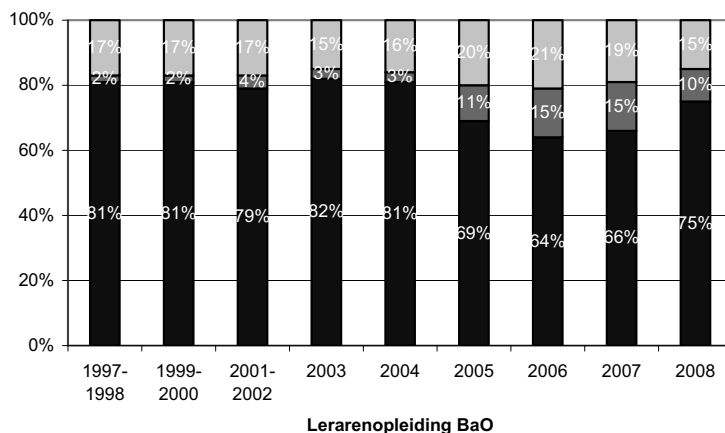
¹ Hierbij wordt de definitie van het CBS gehanteerd, dat iemand werkzaam is als hij/zij een baan van twaalf uur of meer heeft.

² De meting voor een jaar na afstuderen voor cohort 2008 is nog niet uitgevoerd.

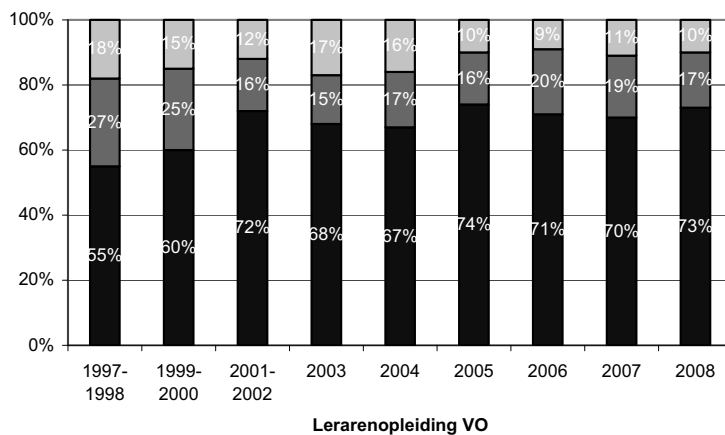
³ Van der Boom, E., e.a. (2009).

fluctuaties, maar het percentage werkend binnen het onderwijs blijft sinds 2001 rond de zeventig procent.

Figuur 2.1 Arbeidsmarktpositie direct na afstuderen⁴

■ Baan binnen onderwijs ■ Baan buiten onderwijs □ Overig

■ Baan binnen onderwijs ■ Baan buiten onderwijs □ Overig

⁴ De cijfers vanaf 2004 zijn aangepast aan de nieuwe definitie, namelijk dat iedereen met een baan van twaalf uur in het onderwijs wordt gerekend tot de categorie 'werkzaam in het onderwijs', ongeacht de andere activiteiten. In voorgaande jaren is gevraagd naar de hoofdactiviteit. Voor cohort 2005 en 2006 geldt dat het gaat om respondenten die hebben deelgenomen aan alle drie de metingen.

2.3 Werkzaam binnen onderwijs

Van de afgestudeerden uit 2008 werkt driekwart direct na afstuderen in het onderwijs. Het gaat hier om degenen met een baan van twaalf uur of meer. Een halfjaar later is dit percentage toegenomen tot 81 procent. Het onderwijs raakt echter ook een deel van de beginnende leraren (tijdelijk) kwijt. Een kleine groep van drie procent werkt namelijk een halfjaar later niet meer in het onderwijs. In tegenstelling tot vorig jaar stromen afgestudeerden van de lerarenopleiding VO iets vaker uit dan de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO.

Tabel 2.2 Positie halfjaar na afstuderen voor degenen die direct na afstuderen in het onderwijs werkten - cohort 2007 en 2008

	Cohort 2007		Cohort 2008	
	BaO	VO	BaO	VO
Nog steeds in onderwijs	95%	96%	98%	96%
Buiten onderwijs	2%	3%	0%	2%
Overig*	3%	1%	2%	2%

* De groep 'overig' bestaat uit mensen die niet of minder dan twaalf uur werken.

Een halfjaar na afstuderen hebben de leraren vaker een voltijdaanstelling, dit betreft de helft van de leraren. Een veelgemaakte opmerking na afloop van de enquête was dat er te weinig voltijdbanen in het onderwijs zijn. Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO hebben vaker een voltijdaanstelling dan die van de lerarenopleiding VO, wat logisch is omdat binnen het voortgezet onderwijs door de aard van het onderwijs (vakken) geregeld banen worden aangeboden waar het slechts om enkele uren gaat die moeten worden opgevuld.⁵

Tabel 2.3 Aanstelling (aantal uren) - cohort 2008

	Direct na afstuderen N=2097		Halfjaar na afstuderen N=2292	
	BaO N=1356	VO N=741	BaO N=1521	VO N=771
Voltijd: 36 uur of meer	47%	34%	58%	37%
Deeltijd: minder dan 36 uur	51%	66%	42%	63%
Onbekend	1%	0%	-	-

Een veelvoorkomende opmerking die respondenten maakten, was dat er weinig vaste banen of banen met vooruitzicht zijn. Ze vinden dat er genoeg vervangingsbanen zijn, maar dat het lastig is om een vaste baan te bemachtigen. Als we kijken naar de cijfers, zien we dit vooral bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO terug. Binnen de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO heeft maar zestien procent een vast contract. De

⁵ Bermdsen, F.E.M., e.a. (2009).

rest heeft een tijdelijk of vervangingscontract, of zelfs helemaal geen contract. Van de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO heeft de helft een vast contract. De trend dat pas afgestudeerden minder snel een vast contract hebben, zet zich door (zie bijlage 2). Scholen lijken dus voorzichtiger geworden met het direct aanbieden van een vaste baan.

Tabel 2.4 Aanstelling (contract) - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=2292)

	BaO N=1521	VO N=771
Vast contract (voor onbepaalde tijd)	16%	51%
Tijdelijk contract	68%	47%
Anders*	16%	2%
Onbekend	0%	0%

* Onder de categorie 'anders' vallen onder andere oproepcontracten en freelancers zonder contract.

Aangezien de meting voor een jaar na afstuderen voor cohort 2008 nog niet is uitgevoerd, weten we nog niet of de leraren later wel een vast contract krijgen. Als we naar cohort 2007 kijken, is het aandeel gestegen dat een vast contract heeft. 46 procent van de afgestudeerden aan de lerarenopleiding BaO heeft een jaar na afstuderen een vast contract. Voor de afgestudeerden aan de lerarenopleiding VO is dit 72 procent (zie bijlage 2).

Aan afgestudeerden met enkel een vervangingsbaan is gevraagd of zij uitzicht hebben op een vast contract. Bijna driekwart van deze mensen heeft geen uitzicht op een vast contract.

Tabel 2.5 Vervangingsbanen: uitzicht op vast contract binnen onderwijs - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=747)*

	BaO N=683	VO N=64
Nee	77%	69%
Ja, binnen een halfjaar	18%	28%
Ja, binnen een jaar	2%	2%
Ja, na langer dan een jaar	1%	2%
Onbekend	1%	-

* Deze vraag is alleen gesteld aan mensen zonder een vast contract.

Bijna alle afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO hebben een baan binnen het basis- of speciaal onderwijs. Slechts enkelen werken in een andere onderwijssector. Twee derde van de afgestudeerden aan de lerarenopleiding VO werkt daadwerkelijk in het VO. Daarnaast werkt ruim een vijfde in het mbo of het hoger onderwijs. Vier procent van de afgestudeerden aan de lerarenopleiding VO werkt in het basisonderwijs.

**Tabel 2.6 Sector - cohort 2008 halfjaar na afstuderen
(meerdere antwoorden mogelijk) (N=2292)**

	BaO N=1521	VO N=771
Basisonderwijs	85%	4%
Speciaal onderwijs	11%	5%
Vmbo/pro/lwoo	2%	18%
Havo/vwo	1%	49%
Mbo/roc	1%	18%
Hbo/universiteit	0%	4%
Anders	1%	1%

* Onder de categorie 'anders' valt onder andere volwasseneducatie.

Aangezien de drie hoofdgroepen (wel of niet werken in het onderwijs en overig) zijn ingedeeld op basis van het aantal uren dat zij werkzaam zijn, wordt het zicht ontnomen op mensen die een kleine baan binnen het onderwijs hebben. Hieronder wordt een verdeling weergegeven binnen de drie hoofdgroepen, waarbij de grens van twaalf uur per week wordt gehanteerd. Onder de drie vetgedrukte groepen vallen mensen die een kleine onderwijsbaan hebben.

Tabel 2.7 Subverdeling binnen de hoofdgroepen - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=2843)

	BaO N=1821	VO N=1022
Groep werkzaam binnen het onderwijs:	84%	75%
- alleen binnen onderwijs: 12 uur of meer	77%	70%
- binnen onderwijs: 12 uur of meer en buiten onderwijs: 12 uur of meer	3%	3%
- binnen onderwijs: 12 uur of meer en buiten onderwijs: minder dan 12 uur	4%	3%
Groep werkzaam buiten het onderwijs:	6%	16%
- alleen buiten onderwijs: 12 uur of meer	5%	14%
- buiten onderwijs: 12 uur of meer en binnen onderwijs minder dan 12 uur	1%	2%
Groep 'overig':	10%	8%
- binnen onderwijs minder dan 12 uur	2%	1%
- buiten onderwijs minder dan 12 uur	1%	1%
- binnen onderwijs: minder dan 12 uur en buiten onderwijs: minder dan 12 uur	1%	0%
- helemaal niet werkzaam	7%	6%

Slechts een heel klein deel van de afgestudeerden heeft een kleine baan. Vier procent heeft een kleine baan binnen het onderwijs, waarvan drie vijfde deel is afgestudeerd aan een lerarenopleiding BaO. Dit is echter wel iets meer dan vorig jaar, toen nog twee procent van de afgestudeerden een kleine onderwijsbaan had. Bijna iedereen heeft een tijdelijk contract of geen contract, omdat men bijvoorbeeld via een uitzendbureau werkt. De helft van deze mensen is op zoek naar een (andere) baan, grotendeels alleen een onderwijsbaan.

2.4 Werkzaam buiten onderwijs

Twaalf procent van de afgestudeerden uit 2008 heeft een baan van twaalf uur of meer buiten het onderwijs direct na afstuderen. Een halfjaar later neemt dit percentage af naar tien procent. 28 procent van de afgestudeerden die direct na afstuderen buiten het onderwijs werkten, is alsnog in het onderwijs gaan werken, met name degenen die een lerarenopleiding BaO hebben gedaan.

Tabel 2.8 Positie halfjaar na afstuderen voor degenen die direct na afstuderen buiten het onderwijs werkten - cohort 2007 en 2008

	Cohort 2007	Cohort 2008
	BaO & VO	BaO & VO
In onderwijs	34%	28%
Nog steeds buiten onderwijs	58%	67%
Overig*	8%	5%

* De groep 'overig' bestaat uit mensen die niet of minder dan twaalf uur werken.

Bijna de helft heeft een voltijdaanstelling in hun baan buiten het onderwijs. Afgestudeerden aan de lerarenopleiding BaO werken vaker fulltime dan afgestudeerden aan de lerarenopleiding VO in hun baan buiten het onderwijs. Afgestudeerden die buiten het onderwijs werken, hebben vaker een vast contract dan degenen die binnen het onderwijs werken. Een verklaring hiervoor kan zijn dat deze mensen hun bijbaan hebben behouden waarvoor zij een vast contract hadden.

Tabel 2.9 Aanstelling (aantal uren) - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=277)

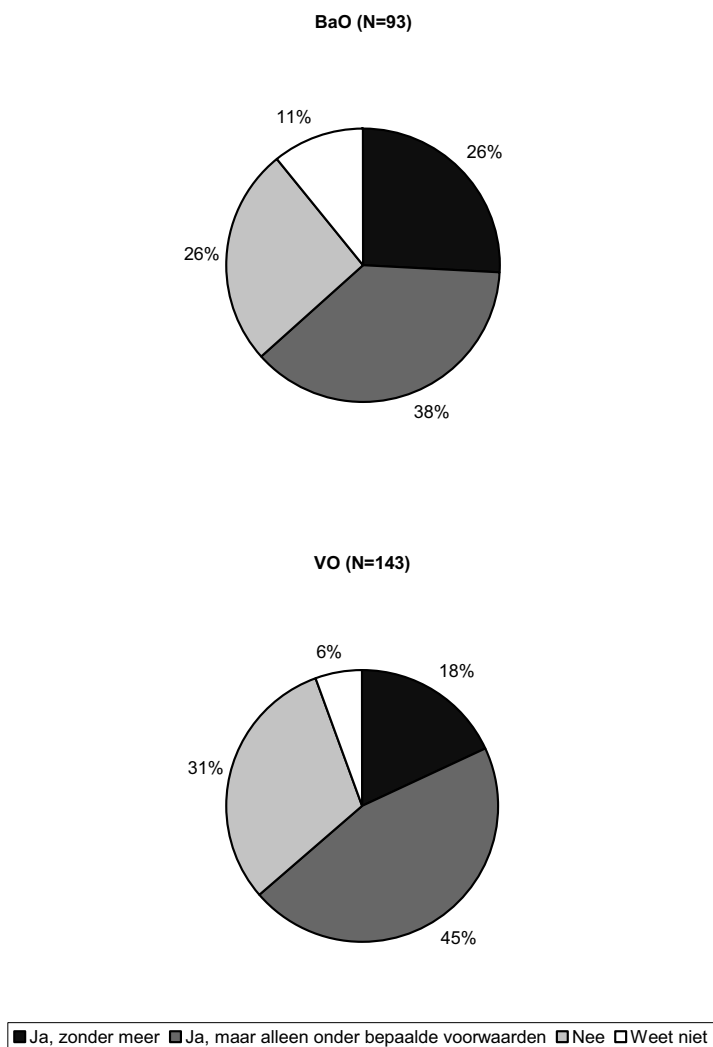
	BaO N=110	VO N=167
Voltijd: 36 uur of meer	28%	59%
Deeltijd: minder dan 36 uur	72%	41%

Als we kijken naar de sector waarin de afgestudeerden buiten het onderwijs gaan werken, zien we dat ze wel voor de sector kiezen die nog raakvlakken met het onderwijs heeft. Bijna veertig procent gaat namelijk binnen de gezondheids- en welzijnszorg gaan werken, waarbij het vaak om banen binnen de kinderopvang gaat (zie bijlage 2).

De vraag is of deze mensen wel in het onderwijs zouden willen werken. Twee derde van degenen die een halfjaar na afstuderen buiten het onderwijs werken, heeft de wens om op dat moment binnen het onderwijs te werken. Voor cohort 2007 lag het percentage dat in het onderwijs wilde werken voor de lerarenopleiding BaO hoger dan voor cohort 2008. Dit jaar werken er echter al meer mensen direct binnen het onderwijs. Een groot deel van de afgestudeerden, voornamelijk van de lerarenopleiding VO, stelt bepaalde voorwaarden aan het werken in het onderwijs. Als belangrijkste voorwaarde

wordt, net als vorig jaar, het krijgen van een vast contract gesteld. Voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO scoren daarnaast de voorwaarden salarisverbetering, mogelijkheid tot deeltijdbaan en weinig reistijd hoog. Voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO zijn de meest genoemde voorwaarden geen salarisachteruitgang, salarisverbetering en ruimte voor eigen ontwikkeling en een vast contract.

Figuur 2.2 Wens om op dit moment in het onderwijs te werken - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=236)

Tabel 2.10 Voorwaarden waaronder men bereid is om in het onderwijs te werken bij voldoende aanbod - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (maximaal 3 antwoorden mogelijk) (N=168)*

	BaO N=69	VO N=99
Vast contract	51%	48%
Geen salarisachteruitgang	17%	36%
Salarisverbetering	30%	31%
Mogelijkheid tot deeltijdbaan	30%	17%
Mogelijkheid tot voltijdbaan	13%	13%
Mogelijkheid tot combinatie met huidige baan	14%	18%
Voldoende inwerktijd/begeleiding	20%	19%
Weinig reistijd	29%	20%
Duidelijke afspraken over werkbelasting	19%	15%
Bijscholing als docent (opfriscursus)	12%	7%
Ruimte voor eigen ontwikkeling	13%	23%
Werken naar eigen inzicht	7%	6%
Doorgroeimogelijkheden naar management	13%	14%
Alleen in een managementfunctie	1%	4%
Anders**	3%	8%

* Deze vraag is niet gesteld aan mensen die niet in het onderwijs willen werken.

** Onder de categorie 'anders' valt onder andere een beter schoolklimaat.

2.5 Overig

Direct na afstuderen valt dertien procent in de groep 'overig' en heeft dus geen baanomvang van meer dan twaalf uur. Na een halfjaar is deze groep iets kleiner geworden en heeft tien procent geen baan van meer dan twaalf uur in totaal. Ongeveer een derde van deze mensen heeft een kleine baan, maar het grootste deel (zo'n twee derde) heeft geen baan. Een derde van de mensen die in het begin nog in de groep 'overig' viel (ongeacht of deze wel of geen kleine baan hebben), heeft na een halfjaar een baan binnen het onderwijs. Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO werken vaker na een halfjaar in het onderwijs. Voor cohort 2007 gold dat ruim de helft een halfjaar later in het onderwijs terechtkwam en dat is dus meer dan bij cohort 2008. Bij cohort 2008 werkten echter al meer mensen direct na afstuderen binnen het onderwijs.

Tabel 2.11 Positie halfjaar na afstuderen voor degenen die direct na afstuderen in de groep 'overig' viel - cohort 2007 en 2008

	Cohort 2007		Cohort 2008	
	BaO	VO	BaO	VO
In onderwijs	52%	38%	41%	26%
Buiten onderwijs	6%	21%	4%	14%
Nog steeds overig*	42%	41%	55%	60%

* De groep 'overig' bestaat uit mensen die niet of minder dan twaalf uur werken.

Het kan een bewuste keuze zijn om (nog) niet te werken. Het grootste deel van de mensen die geen baan hebben, is aan het doorstuderen. Dit kan twee kanten op werken. Mensen hebben geen baan, omdat ze doorstuderen. Of

mensen zijn gaan doorstuderen, omdat ze geen baan konden vinden. Een halfjaar na afstuderen is het percentage dat doorstudeert iets hoger dan direct na afstuderen.⁶ Het aantal werklozen blijft bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO ongeveer hetzelfde, direct en een halfjaar na afstuderen. Bij de lerarenopleiding BaO neem dit percentage af van twaalf naar zes procent.

Tabel 2.12 Situatie - cohort 2008 (N=274)

	Direct na afstuderen N=380		Halfjaar na afstuderen N=274	
	BaO N=279	VO N=101	BaO N=190	VO N=84
Baan binnen onderwijs van minder dan 12 uur	14%	20%	19%	17%
Baan buiten onderwijs van minder dan 12 uur	17%	8%	5%	8%
Baan binnen het onderwijs van minder dan 12 uur en baan buiten het onderwijs van minder dan 12 uur	4%	-	9%	6%
Helemaal niet werkzaam	65%	72%	66%	69%

Tabel 2.13 Situatie voor mensen die helemaal niet werkzaam zijn - cohort 2008 (meerdere antwoorden mogelijk)

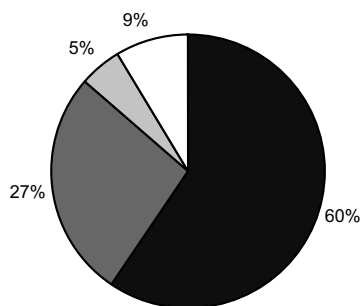
	Direct na afstuderen N=254		Halfjaar na afstuderen N=184	
	BaO N=181	VO N=73	BaO N=126	VO N=58
Doorstuderen	75%	53%	79%	60%
Zorg voor kinderen, huishouden, partner en/of mantelzorg	6%	8%	6%	16%
Onbetaald werk/vrijwilligerswerk	4%	15%	7%	16%
Periode in het buitenland/wereldreis	8%	12%	13%	9%
Werkloosheid	12%	27%	6%	28%
Arbeidsongeschiktheid	2%	1%	1%	5%

De bereidheid om momenteel in het onderwijs te werken, is vanzelfsprekend groter voor mensen die helemaal geen baan hebben dan voor de mensen met een baan buiten het onderwijs. 85 procent heeft namelijk de wens om in het onderwijs te werken. Voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO is de belangrijkste voorwaarde om in het onderwijs te werken een vast contract, gevolgd door ruimte voor eigen ontwikkeling. De mogelijkheid van een deeltijdbaan is voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO het belangrijkste, gevolgd door een vast contract en ruimte voor eigen ontwikkeling.

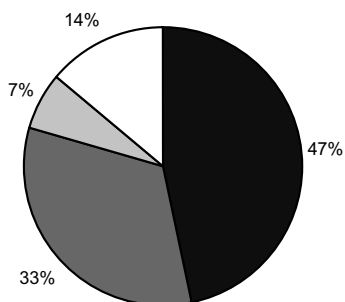
⁶ We kunnen geen vergelijking maken met vorig jaar. Mogelijkerwijs is het een effect van de veranderde situatie op de arbeidsmarkt dat meer mensen doorstuderen.

Figuur 2.3 Geen baan: wens om op dit moment in het onderwijs te werken - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=184)

BaO (N=126)

VO (N=58)

■ Ja, zonder meer ■ Ja, maar alleen onder bepaalde voorwaarden □ Nee □ Weet niet

Tabel 2.14 Voorwaarden waaronder men bereid is om in het onderwijs te werken bij voldoende aanbod - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (maximaal 3 antwoorden mogelijk) (N=174)*

	BaO N=120	VO N=54
Vast contract	61%	34%
Geen salarisachteruitgang	11%	3%
Salarisverbetering	31%	22%
Mogelijkheid tot deeltijdbaai	24%	45%
Mogelijkheid tot voltijdbaai	14%	14%
Mogelijkheid tot combinatie met huidige baai	5%	5%
Voldoende inwerktijd/begeleiding	21%	19%
Weinig reistijd	20%	22%
Duidelijke afspraken over werkbelasting	13%	19%
Bijscholing als docent (opfriscursus)	5%	17%
Ruimte voor eigen ontwikkeling	46%	29%
Werken naar eigen inzicht	8%	16%
Doorgroeimogelijkheden naar management	12%	9%
Alleen in een managementfunctie	3%	2%
Anders**	8%	9%

* Deze vraag is niet gesteld aan mensen die niet in het onderwijs willen werken.

** Onder de categorie 'anders' valt onder andere een beter schoolklimaat.

2.6 Werkzoekend

Aan de afgestudeerden die werkzaam zijn binnen of buiten het onderwijs, is gevraagd naar hun zoektocht naar hun eerste baai. Zo'n driekwart van de afgestudeerden had meteen of binnen een maand een baai. Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO hadden meer moeite met het vinden van de huidige baai dan de afgestudeerden aan de lerarenopleiding VO.

Tabel 2.15 Hoe lang gezocht naar de eerste baai na afronding van de (laatste) lerarenopleiding - cohort 2008 (N=2569)

	Binnen onderwijs N=2292		Buiten onderwijs N=277	
	BaO N=1521	VO N=771	BaO N=110	VO N=167
Had meteen een baai	72%	86%	66%	63%
Heb 1 of 2 maanden gezocht	9%	5%	8%	8%
Heb 3 maanden of langer gezocht	15%	5%	10%	13%
Had eerst alleen een baai van minder dan 12 uur	4%	2%	13%	9%
Onbekend	0%	1%	3%	7%

Tabel 2.16 Hoeveel moeite kostte het om de huidige baan te vinden - cohort 2008 (N=2569)

	Binnen onderwijs N=2292		Buiten onderwijs N=277	
	BaO N=1521	VO N=771	BaO N=110	VO N=167
(Vrijwel) geen moeite	34%	56%	37%	51%
Weinig moeite	47%	36%	48%	38%
Veel moeite	14%	6%	10%	10%
Zeer veel moeite	4%	1%	5%	1%
Onbekend	0%	0%	-	1%

Er zijn afgestudeerden die zowel een baan binnen als buiten het onderwijs hebben. Bij driekwart van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO is dit gekomen omdat ze binnen het onderwijs alleen een kleine baan konden vinden. Ruim zeventig procent van de afgestudeerden aan de lerarenopleiding VO heeft bewust voor de combinatie van banen gekozen. Het percentage dat liever alleen binnen het onderwijs werkt, is dan ook hoger voor de afgestudeerden aan de lerarenopleiding BaO (zie bijlage 2).

Aan alle afgestudeerden is gevraagd of ze op dit moment op zoek zijn naar een baan of naar een andere baan. Een kleine veertig procent is op zoek naar een (andere) baan. Elf procent zoekt (ook) een baan buiten het onderwijs. De voornaamste reden daarvoor is omdat men binnen het onderwijs geen baan kan vinden (met name voor de afgestudeerden aan de lerarenopleiding BaO). Afgestudeerden aan de lerarenopleiding VO noemen ook nog wat vaker de reden dat ze afwisseling en uitdaging zoeken en het buiten het onderwijs beter toeven is.

Tabel 2.17 Op dit moment op zoek naar een baan (ongeacht wel of niet werkzaam) - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=2843)

	BaO N=1821	VO N=1022
Ja, alleen binnen het onderwijs	32%	17%
Ja, alleen buiten het onderwijs	1%	3%
Ja, zowel binnen als buiten het onderwijs	8%	12%
Nee	58%	67%
Onbekend	1%	0%

Tabel 2.18 Reden om (ook) een baan buiten het onderwijs te zoeken - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (meerdere antwoorden mogelijk) (N=320)*

	BaO N=167	VO N=153
Er is geen werk in het onderwijs	50%	16%
Buiten het onderwijs zijn de kansen op werk veel groter	29%	16%
Ik wil niet (meer) in het onderwijs werken	18%	24%
Er zijn alleen kleine deeltijdbanen te vinden in het onderwijs	17%	17%
Op zoek naar afwisseling, meer uitdaging en nieuwe ervaringen	12%	22%
Ik zou te ver moeten reizen voor een baan in het onderwijs	14%	11%
Buiten het onderwijs is het beter (meer doorgroeimogelijkheden, professioneler, minder werkdruk)	8%	13%
Buiten het onderwijs is het salaris beter	8%	8%
Anders	3%	3%

* Deze vraag is alleen gesteld aan mensen die (ook) een baan buiten het onderwijs zoeken.

Van de afgestudeerden uit het jaar 2007 die op het meetmoment een jaar na afstuderen in het onderwijs werken, wil ruim zestig procent nog vijf jaar of langer binnen het onderwijs blijven werken. Een halfjaar eerder was dit percentage ongeveer hetzelfde; de jaren ervoor hoger. Ruim tien procent wil minder dan vijf jaar binnen het onderwijs werken en de rest weet het niet (zie bijlage 2).

3 VERSCHILLEN IN ARBEIDSMARKTPOSITIE

In dit hoofdstuk gaan we na of personen met bepaalde achtergrondkenmerken verschillende keuzes maken met betrekking tot hun baan. Hierbij kijken we ook of regionale aspecten een rol spelen bij de positie op de arbeidsmarkt van afgestudeerden aan de lerarenopleidingen.

3.1 Verschillen naar achtergrondkenmerken

De vraag is of bepaalde achtergrondkenmerken invloed hebben op de arbeidsmarktpositie van pas afgestudeerde leraren. We kijken hierbij naar het geslacht, de leeftijd en afkomst van de afgestudeerden. Aangezien de verschillen tussen beide metingen voor cohort 2008 niet erg groot zijn, kiezen we ervoor om naar het meetmoment een halfjaar na afstuderen te kijken.

Mannen met een lerarenopleiding BaO hebben iets vaker een baan binnen het onderwijs dan vrouwen, hoewel het verschil niet groot is. Vrouwen hebben iets vaker geen baan of een kleine baan (groep 'overig'). Ook voor cohort 2007 en 2006 kwamen deze uitkomsten naar voren. Voor de lerarenopleiding VO zijn er vrijwel geen verschillen tussen beide geslachten bij de lerarenopleiding BaO.

Tabel 3.1 Geslacht - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=2843)

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO N=1821	Man	88%	6%	7%	194
	Vrouw	83%	6%	11%	1627
VO N=1022	Man	75%	17%	7%	445
	Vrouw	76%	16%	9%	577

Afgestudeerden boven de dertig hebben, net als vorig jaar, vaker een baan binnen het onderwijs dan mensen onder de dertig. In de groep boven de dertig zitten relatief meer zijinstromers, wat een verklaring hiervoor kan zijn. In bijlage 3 is een uitgebreide verdeling van de leeftijdscategorieën over de drie groepen te vinden.

Tabel 3.2 Leeftijd - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=2843)

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO N=1821	Onder 30 jaar	83%	5%	12%	1481
	30 jaar of ouder	87%	9%	4%	340
VO N=1022	Onder 30 jaar	74%	17%	9%	548
	30 jaar of ouder	77%	16%	7%	474

* Bij de lerarenopleiding BaO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Als we kijken naar etniciteit, zien we dat de verschillen klein zijn.

Tabel 3.3 Afkomst - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N= 2843)

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO N=1820	Autochtoon	84%	6%	10%	1676
	Westerse allochtoon	83%	5%	12%	76
	Niet-westerse allochtoon	79%	7%	13%	68
VO N=1022	Autochtoon	76%	16%	8%	866
	Westerse allochtoon	74%	18%	7%	94
	Niet-westerse allochtoon	68%	18%	15%	62

De lerarenopleiding VO is verbonden aan een bepaald vak. Tabel 3.4 geeft de verdeling naar vakgebied weer. Net als vorig jaar werken de afgestudeerden aan een lerarenopleiding VO met de richting talen en exacte vakken het vaakst binnen het onderwijs. Degenen met de richting technische vakken werken vaker buiten het onderwijs. Bij afgestudeerden in een cultureel of creatief vak is dit nog vaker het geval, maar deze groep is zeer klein.

Tabel 3.4 Vakgebied VO - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N= 1022)*

	Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
Talen	83%	8%	9%	225
Exacte vakken	84%	13%	3%	174
Technische vakken	70%	27%	3%	116
Culturele/creatieve vakken	43%	43%	14%	7
Maatschappijvakken/godsdienst	69%	17%	14%	156
Economische vakken	81%	15%	4%	52
Lichamelijke opvoeding	70%	14%	16%	139
Verzorgende vakken	71%	24%	5%	153

* Er doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

3.2 Regionale verschillen

Aan de hand van de postcode van hun woonplaats zijn de afgestudeerden toegekend aan een regio. Het landelijk gemiddelde voor het aandeel dat binnen het onderwijs werkt, is 84 procent voor de lerarenopleiding BaO en 75

procent voor de lerarenopleiding VO. Bij de lerarenopleiding BaO zijn er significante verschillen naar regio. In de regio Noord en Zuid werken afgestudeerden het minst vaak binnen het onderwijs.

Tabel 3.5 Regio - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N= 2843)*

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO	Noord	76%	12%	13%	200
	Oost	85%	4%	11%	487
	West	87%	6%	8%	777
	Zuid	79%	7%	13%	357
	Totaal	84%	6%	10%	1821
vo	Noord	75%	17%	8%	117
	Oost	74%	16%	10%	240
	West	79%	13%	8%	439
	Zuid	70%	22%	8%	226
	Totaal	75%	16%	8%	1022

* Bij de lerarenopleiding BaO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Net als in voorgaande rapportages is het aandeel 'werkzaam binnen het onderwijs' voor afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO in Friesland het laagst en in Noordwest-Veluwe/Flevoland het hoogst (zie bijlage 3). Voor de afgestudeerden aan de lerarenopleiding VO uit Noordwest-Veluwe/Flevoland lijkt het erop dat het relatief moeilijker is om een baan te vinden in het onderwijs. Hier is het aandeel 'werkzaam binnen het onderwijs' namelijk het laagst van alle RPA-regio's. West-Utrecht heeft het hoogste percentage werkenden binnen het onderwijs voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO.

In het onderstaande deel richten we ons op de groep die binnen het onderwijs werkt. Ook hier komt naar voren dat het in regio Noord en Zuid voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO moeilijker is om aan een baan te komen. Ze zoeken langer en met meer moeite. Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO die in het westen wonen, hadden het vaakst meteen een baan. De verschillen tussen de regio's voor de lerarenopleiding VO zijn vrijwel miniem.

Tabel 3.6 Hoe lang baanzoekend en regio - werkzaam binnen onderwijs cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N= 2280)*

		Meteen een baan	1 of 2 maanden gezocht	3 maanden of langer gezocht	Had alleen een baan van minder dan 12 uur	N
BaO	Noord	59%	10%	21%	10%	151
	Oost	70%	9%	16%	5%	411
	West	79%	9%	11%	1%	672
	Zuid	67%	8%	21%	4%	283
	Totaal	72%	9%	15%	4%	1517
vo	Noord	87%	5%	5%	3%	87
	Oost	87%	5%	4%	5%	175
	West	89%	4%	6%	2%	343
	Zuid	84%	9%	7%	1%	158
	Totaal	87%	5%	6%	2%	763

* Bij de lerarenopleiding BaO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel 3.7 Moeite huidige baan te vinden en regio - werkzaam binnen onderwijs cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N= 2287)*

		(Vrijwel) geen moeite	Weinig moeite	Veel moeite	Zeër veel moeite	N
BaO	Noord	24%	56%	15%	5%	151
	Oost	33%	50%	13%	4%	413
	West	39%	44%	14%	3%	672
	Zuid	30%	46%	16%	7%	283
	Totaal	34%	47%	14%	4%	1519
vo	Noord	54%	36%	10%	-	87
	Oost	54%	39%	7%	-	177
	West	60%	33%	5%	2%	346
	Zuid	50%	42%	6%	1%	158
	Totaal	56%	37%	6%	1%	768

* Bij de lerarenopleiding BaO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

In het noorden hebben de minste afgestudeerden met een lerarenopleiding BaO een vast contract, gevolgd door de regio Zuid. Voor de lerarenopleiding VO zijn de verschillen kleiner. Afgestudeerden uit de regio West hebben wel, net als bij de lerarenopleiding BaO, het vaakst een vast contract.

Tabel 3.8 Aanstelling (contract) en regio - werkzaam binnen onderwijs cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N= 2285)*

		Vast contract	Tijdelijk contract	Anders**	N
BaO	Noord	4%	61%	35%	152
	Oost	16%	66%	18%	411
	West	22%	72%	7%	670
	Zuid	10%	67%	23%	282
	Totaal	16%	68%	16%	1515
vo	Noord	49%	48%	3%	188
	Oost	42%	56%	2%	77
	West	58%	41%	1%	347
	Zuid	49%	49%	3%	158
	Totaal	51%	47%	2%	770

* Bij de lerarenopleiding BaO en VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

** Het gaat hierbij in het BaO met name om oproepcontracten en 0-urencontracten.

Als laatste kijken we nog naar de redenen waarom afgestudeerden (ook) buiten het onderwijs willen werken en of dit verschilt per regio. Afgestudeerden in regio Noord en Zuid hebben vaker dan afgestudeerden die elders wonen, aangegeven dat er geen werk is in het onderwijs. Dit komt overeen met bovenstaande resultaten, waaruit bleek dat het in Noord en Zuid moeilijker is om aan een onderwijsbaan te komen. Daarnaast is het opvallend dat afgestudeerden die in het westen wonen, vaker niet meer in het onderwijs willen werken dan de afgestudeerden in andere regio's.

Tabel 3.9 Reden om (ook) een baan buiten het onderwijs te zoeken en regio - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=320)*/**

	Er is geen werk in het onderwijs	Ik wil niet (meer) in het onderwijs werken
Noord	49%	12%
Oost	39%	22%
West	18%	28%
Zuid	49%	11%
Totaal	34%	21%

* Deze vraag is alleen gesteld aan mensen die (ook) een baan buiten het onderwijs zoeken.

** Er doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

We hebben ook gekeken naar de voorwaarden die afgestudeerden stellen die niet binnen het onderwijs werken. Wederom vallen de afgestudeerden in regio West op. Een vast contract is voor afgestudeerden in het westen minder belangrijk dan binnen de andere regio's. Salarisverbetering en duidelijke afspraken over werkbelasting zijn juist belangrijker. Aangezien het gebrek aan onderwijsbanen minder speelt in het westen, stellen de afgestudeerden daar dus andere en hogere eisen aan een onderwijsbaan.

Tabel 3.10 Voorwaarden waaronder men bereid is om in het onderwijs te werken bij voldoende aanbod - groep 'buiten onderwijs' en 'overig' cohort 2008 halfjaar na afstuderen (maximaal drie antwoorden mogelijk) (N=342)*

	Vast contract	Salarisverbetering	Duidelijke afspraken over werkbelasting
Noord	56%	24%	10%
Oost	59%	15%	13%
West	39%	42%	26%
Zuid	59%	30%	9%
Totaal	51%	30%	16%

* Deze vraag is niet gesteld aan mensen die niet in het onderwijs willen werken.

** Er doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

4 WERKKLIMAAT EN BEGELEIDING

Dit hoofdstuk behandelt de tevredenheid van leraren over hun baan in het onderwijs. Er wordt onder andere gekeken hoe leraren het werkklimaat en de begeleiding op de school waar zij werken, beoordelen.

4.1 Werkklimaat algemeen

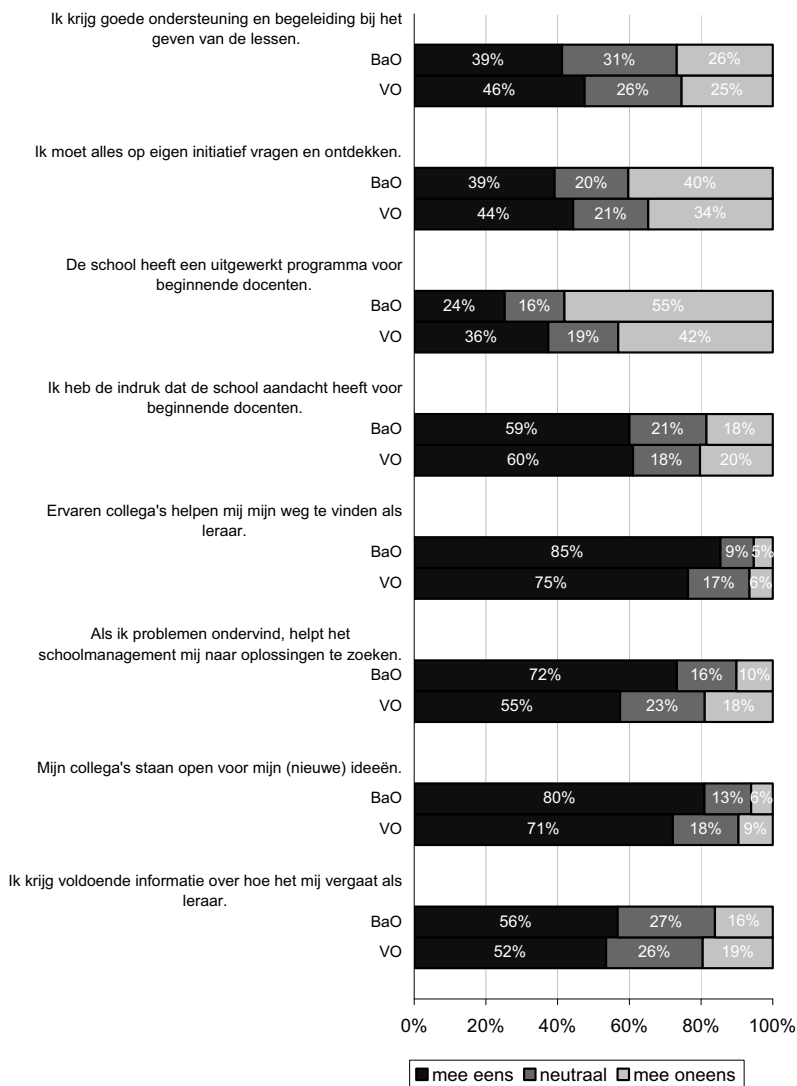
Het werkklimaat op een school is niet alleen van invloed op de motivatie van beginnende leraren, maar is ook een voorspeller van de geplande of verwachte duur van een loopbaan in het onderwijs.¹ Aan de afgestudeerden van cohort 2008 is een aantal stellingen voorgelegd. De stellingen hebben betrekking op de organisatie van de school, begeleiding en voorbereidingstijd. Op deze laatste twee onderwerpen wordt later in dit hoofdstuk nog dieper ingegaan. Aangezien het maar om een zeer kleine groep (3%) gaat die het onderwijs verlaat na een halfjaar, kijken we niet naar verschillen tussen de groep die direct en een halfjaar na afstuderen binnen het onderwijs werkt. Belangrijk voor dit hoofdstuk is dat het beoordelingen zijn van leraren zelf.

Het is dit jaar voor het eerst dat er binnen de groep 'werkzaam binnen het onderwijs' onderscheid is gemaakt in mensen die enkel vervangingsbanen vervullen en mensen die in ieder geval een reguliere baan hebben. De stellingen zijn verschillend voor reguliere banen en vervangingsbanen en worden hieronder dan ook apart gepresenteerd.

Als we de stellingen over begeleiding buiten beschouwing laten, zijn beginnende leraren redelijk tevreden over de school waar ze werken. Vooral in het BaO zijn collega's en het schoolmanagement behulpzaam. Zo'n zestig procent van de afgestudeerden heeft het idee dat hun school aandacht heeft voor beginnende docenten. Toch is ruim veertig procent van mening dat hij/zij alles op eigen initiatief moet vragen en ontdekken.

¹ Van der Aa, R., e.a. (2009).

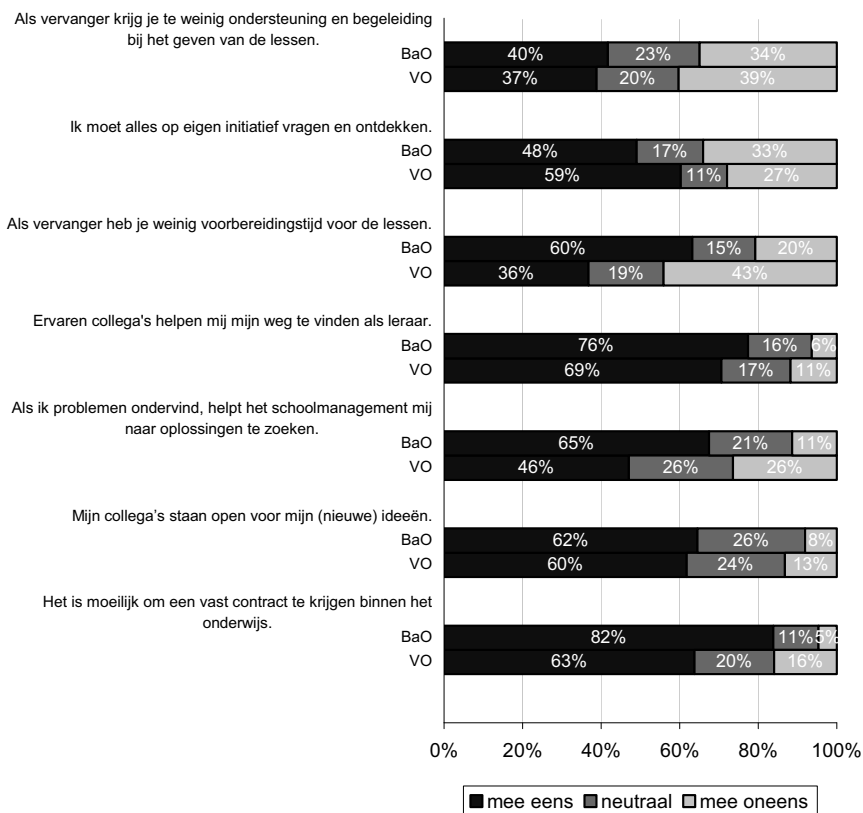
Figuur 4.1 Reguliere banen: stellingen - cohort 2008 (N=1384)²

² De categorieën 'niet van toepassing' en 'onbekend' zijn niet opgenomen in de figuren.

Ook bij vervangers zijn collega's en het schoolmanagement behulpzaam. Vervangers voelen zich wat vaker aan hun lot overgelaten dan hun collega's met een reguliere baan ("Ik moet alles op eigen initiatief vragen en ontdekken"). De vervangers, met name in het BaO, spreken zich het sterkst uit bij de stelling "Het is moeilijk om een vast contract te krijgen binnen het onderwijs."

Figuur 4.2 Vervangingsbanen: stellingen - cohort 2008 (N=772)

4.2 Begeleiding

Beginnende leraren die ontevreden zijn over hun begeleiding, stromen eerder uit. Uit een onderzoek naar de bindende factoren voor leraren binnen het onderwijs blijkt dat ongeveer zeventig procent van de jongste cohorten de begeleiding bij hun start van de loopbaan een voldoende geeft.³ Binnen deze monitor vindt maar 42 procent van de leraren dat zij goede begeleiding en ondersteuning krijgen.

³ Vermeulen, L & Van der Aa, R. (2008).

Ondanks dat begeleiding heel belangrijk is voor leraren, is begeleiding nog steeds niet vanzelfsprekend. Ruim twintig procent van de beginnende leraren zegt geen of amper begeleiding te hebben gekregen op de school waar hij werkt. Er zijn vrijwel geen verschillen tussen de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO en VO. Bij beide groepen zeggen ongeveer evenveel mensen dat ze geen begeleiding hebben gekregen. Vervangers krijgen minder vaak begeleiding dan mensen met een reguliere baan (zie bijlage 4).

Tabel 4.1 Begeleiding gekregen - cohort 2008 (N= 2149)

	BaO N=1500	vo N=649
Wel begeleiding gekregen	77%	80%
Geen begeleiding gekregen	23%	20%

In de Loopbaanmonitor van 2007 is extra aandacht aan het onderwerp begeleiding besteed. De afgestudeerden van cohort 2007 van de lerarenopleiding BaO gaven een gemiddeld rapportcijfer van 6.7 aan hun begeleiding. Voor de lerarenopleiding VO was het rapportcijfer iets lager en bedroeg een 6.5. Ruim veertig procent van de beginnende leraren vond destijds dat er te weinig tijd was voor begeleiding.

Ondanks dat uit het voorgaande hoofdstuk naar voren kwam dat er vaak verschillen zijn in de arbeidsmarktpositie per regio zijn er geen duidelijke verschillen in hoeverre afgestudeerden zeggen begeleiding te hebben gekregen.

Tabel 4.2 Begeleiding per regio - cohort 2008 (N= 2149)

		Wel begeleiding gekregen	Geen begeleiding gekregen	N
BaO	Noord	71%	29%	152
	Oost	81%	19%	406
	West	75%	25%	664
	Zuid	76%	24%	278
	Totaal	77%	23%	1500
VO	Noord	77%	23%	71
	Oost	81%	19%	155
	West	78%	22%	285
	Zuid	84%	16%	138
	Totaal	80%	20%	649

Tabel 4.3 toont hoe de begeleiding van beginnende leraren is georganiseerd. Aangezien basisscholen anders zijn georganiseerd dan scholen voor voortgezet onderwijs, zijn er duidelijke verschillen in het type begeleiding. Op een vo-school is totale formatie fors groter dan op een basisschool, waardoor er meer mogelijkheden zijn voor begeleiding. Voor afgestudeerden van de lerarenopleiding VO bestaat de organisatie vaak uit een groepje van nieuwe

leerkrachten dat regelmatig bijeenkomt, maar begeleiding door een mentor of coach of door een ervaren docent uit de vaksectie komt bijna even vaak voor. Starters in het basisonderwijs krijgen met name begeleiding door de schoolleiding, maar ook zij krijgen geregeld begeleiding door een mentor of coach of een ervaren docent.

Tabel 4.3 Organisatie van de begeleiding - cohort 2008 (meer antwoorden mogelijk) (N=1674)*

	BaO N=1154	vo N=520
Begeleiding door een mentor/coach	39%	51%
Begeleiding door een ervaren docent uit de vaksectie	35%	53%
Begeleiding door de schoolleiding	44%	21%
Groepje met nieuwe leerkrachten dat regelmatig bijeenkomt	16%	55%
Aantal lessen wordt bijgewoond door ervaren docent	14%	33%
Er werd een cursus aangeboden	6%	13%
Anders/niet van toepassing**	4%	3%

* Deze vraag is alleen gesteld aan mensen die begeleiding hebben gekregen.

** Onder de categorie 'anders' valt onder andere begeleiding door een andere persoon/instantie.

De begeleiding is vooral gericht op praktische zaken, zoals het reilen en zeilen op de school en een kennismakingsrondje. Voor de lerarenopleiding VO is het omgaan met leerlingen en orde handhaven een vaker genoemd onderwerp dan bij de lerarenopleiding BaO.

Tabel 4.4 Onderwerpen van de begeleiding - cohort 2008 (maximaal drie antwoorden mogelijk) (N=1674)*

	BaO N=1154	vo N=520
Op de hoogte brengen van het organisatorisch reilen en zeilen van de school	64%	57%
Rondleiding door de school en kennismaking met collega's	34%	32%
Het omgaan met leerlingen	25%	44%
Didactische vaardigheden	24%	29%
Het plannen van de werkzaamheden	31%	13%
Orde handhaven in de klas	18%	38%
Het omgaan met ouders	22%	10%
Het voorbereiden van lessen	8%	10%
Anders / niet van toepassing**	5%	7%

* Deze vraag is alleen gesteld aan mensen die begeleiding hebben gekregen.

** Onder de categorie 'anders' vallen onder andere zaken waar de docent op dat moment tegen aanliep.

4.3 Voorbereidingstijd

Aan leraren met een reguliere baan is gevraagd of zij extra voorbereidingstijd voor hun lessen kregen. Vijftien procent van de pas afgestudeerde leraren (BaO en VO tezamen) zegt meer voorbereidingstijd te hebben gekregen; de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO zeggen vaker meer voorbereidingstijd te hebben gekregen. Driekwart van de leraren gaf meteen het aantal lesuren wat bij zijn aanstelling hoorde. Bij cohort 2007, een jaar na afstuderen, gaf dertien procent aan meer voorbereidingstijd te hebben gekregen dan ervaren leraren. In tegenstelling tot dit jaar gaven afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO dit toen vaker aan dan de afgestudeerden van lerarenopleiding VO. Bijna zestig procent van de vervangers is het eens met de stelling dat vervangers te weinig voorbereidingstijd voor hun lessen krijgen.

Om de werkdruk van leraren in het VO te verminderen is in de meest recente cao afgesproken dat beginnende leraren vanaf 1 augustus 2009 recht hebben op een reductie van de lesgevende taak met twintig procent gedurende het eerste jaar van de aanstelling.⁴ Hieronder blijkt dat een deel van de starters nu al meer voorbereidingstijd heeft gekregen. Sommige scholen lopen daarmee dus al vooruit op de cao.

Tabel 4.5 Reguliere banen: meer voorbereidingstijd gekregen - cohort 2008 (N=1384)

	BaO N=804	vo N=580
Nee, ik gaf meteen het volledige aantal lesuren wat bij mijn aanstelling hoort	80%	69%
Ja	10%	21%
Weet niet/onbekend	10%	10%

⁴ Nota van wijziging CAO VO 2008 2010.

LITERATUUR

Berndsen, F.E.M., W.M. Idema & J.A.E. Rigter (2009) *Kleine banen in het voortgezet onderwijs*. Regioplan Beleidsonderzoek, SBO.

Ministerie van OCW (2008) *Nota Werken in het Onderwijs*. Ministerie van OCW.

Van der Aa, R., B. van Hulst & L. Vermeulen (2009) *Loopbaanmonitor onderwijs 2008. Onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de lerarenopleidingen in 2006 en 2007*. ECORYS i.s.m. RISBO, Ministerie van OCW.

Van der Aa, R., B. van Hulst, G. de Bruin & L. Vermeulen (2008) *Loopbaanmonitor onderwijs 2007. Onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de lerarenopleidingen in 2005 en 2006*. ECORYS i.s.m. RISBO, Ministerie van OCW.

Van der Boom, E., L. Hogeling, B. Kurver, S. van de Vlasakker & S. Vrielink, (2009) *Arbeidsmarktbarometer po, vo en bve 2008-2009. Vacatures in het derde kwartaal 2008*. Ecorys i.s.m. Researchned, Ministerie van OCW.

Van Leenen, H., M.C. Paulussen-Hoogeboom, F.E.M. Berndsen & C.T.A. van Bergen (2008) *Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2007-2008. Vacatures in het schooljaar 2007-2008*. Regioplan Beleidsonderzoek, Ministerie van OCW.

Vermeulen, L. & R. van der Aa, (2008) *Wat leraren bindt aan het onderwijs. Onderzoek naar de rol van begeleiding en professionele ontwikkeling bij het behoud van leraren in het onderwijs*. RISBO i.s.m. ECORYS, Ministerie van OCW.

VO-raad & onderwijsbonden (2008) *Nota van wijziging CAO VO 2008 2010*.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Respons en representativiteit

Respons

In tabel B1.1 is te zien hoeveel afgestudeerden zijn benaderd en wat de nettoresponshoogte is. Vragenlijsten die niet volledig waren, zijn niet meegenomen in de analyse.¹ Voor cohort 2007 lag de nettoresponshoogte op 28 procent bij de eerste meting. Deze meting is uitgevoerd door ECORYS/RISBO. Bij de tweede meting voor cohort 2007 door RegioPlan zijn de mensen aangeschreven die bij de eerste meting hadden aangegeven dat ze nogmaals benaderd mochten worden. Hierdoor ligt de responshoogte (48%) hoger dan bij de eerste meting, waarbij de gehele populatie benaderd wordt.

Tabel B1.1 Responsoverzicht cohort 2007 en 2008

		Cohort 2007*	Cohort 2008
	Bruto benaderd	11440**	9926
	Nettorespons, waarvan:	3181	2843
1 ^e en 2 ^e meetmoment	-lerarenopleiding BaO	1892	1821
	-lerarenopleiding vo	1038	850
	-universitaire lerarenopleiding	168	172
	-onbekend	83	-
	Bruto benaderd	1956	-
	Nettorespons, waarvan:	931	-
3 ^e meetmoment	-lerarenopleiding BaO	575	-
	-lerarenopleiding vo	289	-
	-universitaire lerarenopleiding	67	-

* Inclusief mensen die al eerder een lerarenopleiding hebben afgerond.

** Deze meting is uitgevoerd door ECORYS/RISBO.

Oorspronkelijk zijn er 14000 afgestudeerden aangeschreven voor de eerste meting van 2008. We konden dit jaar voor het eerst onderscheid maken tussen de afgestudeerden die al eerder een lerarenopleiding hebben afgerond en degenen die voor het eerst een lerarenopleiding hebben afgerond. Besloten is om de analyse alleen te richten op de groep die voor het eerst aan een

¹ Het gaat hierbij onder andere om een groep respondenten die slechts enkele vragen hebben ingevuld, een groep respondenten die naar eigen zeggen niet waren afgestudeerd aan een lerarenopleiding en een groep die door een fout in de routing naar het einde van de vragenlijst is doorgestuurd.

lerarenopleiding is afgestudeerd. Hierdoor kunnen de cijfers van 2008 niet direct worden vergeleken met vorige jaren. De nettoresponshoogte lag op 29 procent bij de eerste meting.

Representativiteit

Hoewel er zich significante verschillen voordoen als we kijken naar geslacht en leeftijd, komt de verdeling over het algemeen goed overeen met het steekproefkader. Qua geslacht is een lichte oververtegenwoordiging van vrouwen op te merken. In beide jaren zijn de afgestudeerden tot 22 jaar licht oververtegenwoordigd. De verschillen zijn echter niet groot genoeg om een weging toe te passen.

Tabel B1.2 Representativiteit naar geslacht - cohort 2007 en 2008*

	Cohort 2007		Cohort 2008	
	Populatie	Respons	Populatie	Respons
Man	11%	9%	25%	22%
Vrouw	89%	91%	75%	78%

* Bij cohort 2007 en 2008 doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B1.3 Representativiteit naar leeftijd - cohort 2007 en 2008*

	Cohort 2007		Cohort 2008	
	Populatie	Respons	Populatie	Respons
t/m 22 jaar	36%	43%	27%	32%
23 t/m 25 jaar	33%	30%	33%	27%
26 t/m 30 jaar	13%	10%	17%	15%
31 t/m 35 jaar	5%	5%	6%	6%
36 t/m 40 jaar	5%	5%	5%	6%
41 t/m 45 jaar	5%	5%	5%	6%
46 t/m 50 jaar	3%	3%	3%	5%
51 t/m 55 jaar	0%	0%	1%	2%
56 jaar en ouder	0%	0%	0%	1%

* Bij cohort 2007 en 2008 doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Voor cohort 2008 hebben we naast geslacht en leeftijd ook gekeken naar de verschillen in type opleiding, regio en afkomst. Alleen bij afkomst doen zich significante verschillen voor. Er is namelijk een lichte oververtegenwoordiging van autochtone afgestudeerden.

Tabel B1.4 Representativiteit naar type lerarenopleiding - cohort 2008

	Populatie	Respons
BaO	63%	64%
VO	37%	36%

Tabel B1.5 Representativiteit naar type lerarenopleiding en regio - cohort 2008

	Lerarenopleiding BaO		Lerarenopleiding VO	
	Populatie	Respons	Populatie	Respons
Noord	11%	11%	12%	11%
Oost	25%	27%	23%	23%
West	45%	43%	43%	43%
Zuid	19%	20%	22%	22%

Tabel B1.6 Representativiteit naar type lerarenopleiding en afkomst - cohort 2008*

	Lerarenopleiding BaO		Lerarenopleiding VO	
	Populatie	Respons	Populatie	Respons
Autochtoon	89%	92%	82%	85%
Westerse allochtoon	5%	4%	8%	9%
Niet-westerse allochtoon	5%	4%	10%	6%
Onbekend	0%	0%	0%	0%

* Bij de lerarenopleiding BaO en VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Stapelaars

Mensen die al eerder een lerarenopleiding hebben afgerond, noemen we stapelaars. Het gaat om een groep van 835 mensen. Deze mensen werken vrijwel allemaal in het onderwijs, wat logisch is. Ruim tachtig procent van de stapelaars heeft een lerarenopleiding in de richting van speciaal onderwijs gedaan, vaak de master Special Educational Needs (SEN). De stapelaars volgen vaak een tweede lerarenopleiding om zich te specialiseren of een eerstegraads bevoegdheid te verkrijgen. De laatst gevolgde lerarenopleiding is dan ook vaak een master.

Tabel B1.7 Arbeidsmarktpositie stapelaars - cohort 2008 halfjaar na afstuderen aan laatst genoten lerarenopleiding (N=835)

	BaO N=702	VO N=133
Groep werkzaam binnen het onderwijs	97%	89%
Groep werkzaam buiten het onderwijs	2%	7%
Groep 'overig'	1%	5%

Tabel B1.8 Bachelor-Mastersysteem - stapelaars cohort 2008 (N=835)

	Laatste lerarenopleiding		Een na laatste lerarenopleiding	
	BaO N=702	VO N=133	BaO N=702	VO N=133
Bachelor	2%	45%	36%	53%
Master	78%	50%	0%	1%
Ongedeeld*	20%	5%	63%	47%

* Ongedeeld betekent dat deze opleiding niet direct kon worden omgezet in een bachelor of master.

BIJLAGE 2

Tabellen bij hoofdstuk 2

Beschrijving responsgroep cohort 2008

Tabel B2.1 Geslacht - cohort 2008 (N=2843)

	BaO N=1821	VO N=1022
Man	11%	44%
Vrouw	89%	56%

Tabel B2.2 Leeftijd - cohort 2008 (N=2843)

	BaO N=1821	VO N=1022
t/m 22 jaar	42%	14%
23 t/m 25 jaar	29%	22%
26 t/m 30 jaar	11%	20%
31 t/m 35 jaar	5%	9%
36 t/m 40 jaar	5%	7%
41 t/m 45 jaar	4%	10%
46 t/m 50 jaar	3%	9%
51 t/m 55 jaar	1%	6%
56 jaar en ouder	-	2%

Tabel B2.3 Vooropleiding - cohort 2008 (N=2843)

	BaO N=1821	VO N=1022
Universiteit	4%	20%
Hbo	14%	25%
Vwo	8%	9%
Havo	45%	23%
Mbo, Sociaal Pedagogisch Werker niveau 3 & 4	7%	1%
Mbo, Onderwijsassistent niveau 3 & 4	12%	1%
Mbo, anders	8%	18%
Anders	1%	2%

Tabel B2.4 Soort lerarenopleiding - cohort 2008 (N=2843)

Lerarenopleiding basisonderwijs	64%
Lerarenopleiding voortgezet onderwijs	30%
Universitaire lerarenopleiding	6%

Tabel B2.5 Bachelor-Master systeem - cohort 2008 (N=2843)

	BaO N=1821	VO N=1022
Bachelor	100%	81%
Master	-	19%
Ongedeeld*	-	0%

* Ongedeeld betekent dat deze opleiding niet direct kon worden omgezet in bachelor of master.

Tabel B2.6 Vakgebied lerarenopleiding vo - cohort 2008 (N=1022)

	VO
Talen	22%
Exacte vakken	17%
Maatschappijvakken/godsdienst	15%
Verzorgende vakken	15%
Lichamelijke opvoeding	14%
Technische vakken	11%
Economische vakken	5%
Culturele/creatieve vakken	1%

Tabel B2.7 LIO/DIO-schap - cohort 2008 (N=2843)

	BaO N=1821	VO N=1022
Ja	36%	41%
Nee	64%	59%
Onbekend	0%	-

Tabel B2.8 Traject zijinstromers - cohort 2008 (N=2843)*

	BaO N=1821	VO N=1022
Ja	8%	11%
Nee	92%	89%

* Of iemand zijinstromer is, berust op de beoordeling van de respondent zelf.

Tabel B2.9 Afkomst - cohort 2008 (N=2843)

	BaO N=1821	VO N=1022
Autochtoon	92%	85%
Westerse allochtoon	4%	9%
Niet-westerse allochtoon	4%	6%
Onbekend	0%	-

Tabel B2.10 Regio - cohort 2008 (N=2843)

	BaO N=1821	VO N=1022
Noord	11%	11%
Oost	27%	23%
West	43%	43%
Zuid	20%	22%

Werkzaam binnen onderwijs

Tabel B2.11 Aanstelling (contract) cohort 2006 en 2007

	Cohort 2006		Cohort 2007	
	BaO N=1604	VO N=1116	BaO N=1462	VO N=976
Vast contract	39%	65%	30%	60%
Tijdelijk contract	50%	33%	59%	37%
Oproep/inval/zelfstandig	11%	2%	10%	3%

Tabel B2.12 Aanstelling (aantal uren) - cohort 2007 jaar na afstuderen (N=746)

	BaO N=470	VO N=276
Voltijd: 36 uur of meer	49%	44%
Deeltijd: minder dan 36 uur	49%	56%
Onbekend	2%	-

Tabel B2.13 Aanstelling (contract) - cohort 2007 jaar na afstuderen (N=746)

	BaO N=470	VO N=276
Vast regulier contract (voor onbepaalde tijd)	46%	72%
Tijdelijk regulier contract: korter dan 1 jaar	11%	4%
Tijdelijk regulier contract: 1 jaar of langer	26%	20%
Anders*	14%	3%
Onbekend	2%	1%

* Onder de categorie 'anders' vallen onder andere oproepcontracten en freelancers zonder contract.

Tabel B2.14 Sector (meerdere antwoorden mogelijk) - cohort 2007 jaar na afstuderen (N=746)

	BaO N=470	VO N=276
Basisonderwijs	85%	1%
Speciaal (basis)onderwijs	11%	7%
Vmbo/pro	3%	48%
Havo/vwo	1%	46%
Mbo/roc	0%	15%
Hbo/universiteit	0%	2%
Anders	0%	2%
Onbekend	2%	1%

* Onder de categorie 'anders' valt onder andere buitenschools onderwijs.

Kleine onderwijsbanen

**Tabel B2.15 Aanstelling (contract) kleine onderwijsbanen - cohort 2008
halfjaar na afstuderen (N=114)**

	BaO N=71	VO N=43
Vast regulier contract (voor onbepaalde tijd)	4%	14%
Tijdelijk regulier contract	34%	49%
Anders*	62%	37%

* Onder de categorie 'anders' vallen onder andere oproepcontracten en freelancers zonder contract.

**Tabel B2.16 Op dit moment op zoek naar een baan (ongeacht wel of niet
werkzaam) kleine onderwijsbanen - cohort 2008 halfjaar na
afstuderen (N=114)**

	BaO N=71	VO N=43
Ja, alleen binnen het onderwijs	35%	37%
Ja, alleen buiten het onderwijs	1%	9%
Ja, zowel binnen als buiten het onderwijs	17%	-
Nee	46%	53%

Werkzaam buiten onderwijs

Tabel B2.17 Aanstelling (contract) - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=277)

	BaO N=110	VO N=167
Vast contract (voor onbepaalde tijd)	40%	56%
Tijdelijk contract	43%	32%
Anders*	17%	11%
Onbekend	-	1%

* Onder de categorie 'anders' vallen onder andere uitzendkrachten en freelancers zonder contract.

Tabel B2.18 Functie - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=277)

	BaO N=110	VO N=167
Productiemedewerker (inclusief schoonmaakpersoneel)	6%	4%
Administratieve functie	15%	9%
Bestuur/beleid	2%	8%
Financiële functie	2%	4%
Verzorgend/verplegend	11%	8%
(Para)medisch	3%	2%
Technisch/natuurwetenschappelijk	-	12%
Commercieel	10%	11%
Transport (inclusief logistieke functies)	-	2%
Gedrag en maatschappij	39%	10%
Cultuur en taalkundig	4%	12%
Juridisch	1%	-
Management	1%	13%
Dienstverlening	6%	6%

**Tabel B2.19 Sector - cohort 2008 halfjaar na afstuderen
(meerdere antwoorden mogelijk) (N=277)**

	BaO N=110	VO N=167
Landbouw en visserij	3%	2%
Delfstoffenwinning en industrie	2%	11%
Energie- en waterleidingbedrijven	1%	-
Bouwnijverheid	1%	4%
Detailhandel en groothandel	10%	4%
Horeca	4%	2%
Vervoer en communicatie	1%	4%
Financiële dienstverlening	5%	4%
Zakelijke dienstverlening	8%	20%
Openbaar bestuur	5%	7%
Gezondheid- en welzijnzorg	56%	28%
Sport, cultuur en recreatie	5%	15%

Tabel B2.20 Aanstelling (aantal uren) - cohort 2007 jaar na afstuderen (N=101)

	BaO N=45	VO N=56
Voltijd: 36 uur of meer	36%	54%
Deeltijd: minder dan 36 uur	64%	43%
Onbekend	-	4%

Tabel B2.21 Aanstelling (contract) - cohort 2007 jaar na afstuderen (N=101)

	BaO N=45	VO N=56
Vast regulier contract (voor onbepaalde tijd)	53%	41%
Tijdelijk regulier contract: Korter dan 1 jaar	2%	4%
Tijdelijk regulier contract: 1 jaar of langer	22%	36%
Anders*	20%	18%
Onbekend	2%	2%

* Onder de categorie 'anders' vallen onder andere uitzendkrachten en freelancers zonder contract.

Tabel B2.22 Functie - cohort 2007 jaar na afstuderen (N=101)

	BaO N=45	VO N=56
Productiemedewerker (incl. schoonmaakpersoneel)	2%	2%
Administratieve functie	20%	7%
Bestuur/beleid	2%	11%
Financiële functie	2%	-
Verzorgend/verplegend	24%	4%
(para)medisch	2%	2%
Technisch/natuurwetenschappelijk	2%	18%
Commercieel	18%	7%
Transport (incl. logistieke functies)	2%	-
Gedrag en maatschappij	7%	13%
Cultuur en taalkundig	-	20%
Juridisch	2%	-
Management	2%	5%
Dienstverlening	11%	9%
Overig	-	2%
Onbekend	2%	2%

**Tabel B2.23 Sector - cohort 2007 jaar na afstuderen
(meerdere antwoorden mogelijk) (N=101)**

	BaO N=45	VO N=56
Landbouw en visserij	-	2%
Delfstoffenwinning en industrie	-	9%
Energie- en waterleidingbedrijven	4%	2%
Bouwnijverheid	2%	7%
Detailhandel en groothandel	9%	7%
Horeca	-	4%
Vervoer en communicatie	7%	4%
Financiële dienstverlening	9%	2%
Zakelijke dienstverlening	16%	21%
Openbaar bestuur	2%	7%
Gezondheids- en welzijnszorg	36%	21%
Sport, cultuur en recreatie	13%	13%
Onbekend	2%	2%

Overig

**Tabel B2.24 Situatie voor mensen die helemaal niet werkzaam zijn - cohort 2007
jaar na afstuderen (meerdere antwoorden mogelijk) (N=37)**

	BaO N=22	VO N=15
Doorstuderen	45%	33%
Zorg voor kinderen, huishouden, partner en/of mantelzorg	36%	27%
Onbetaald werk/vrijwilligerswerk	5%	7%
Periode in het buitenland/wereldreis	-	20%
Werkloosheid	18%	20%
Arbeidsongeschiktheid	-	13%
Onbekend	5%	-

Werkzoekend

**Tabel B2.25 Reden voor zowel een baan binnen als buiten het onderwijs -cohort
2008 halfjaar na afstuderen (N=208)**

	BaO N=129	VO N=79
Kon binnen het onderwijs alleen kleine deeltijdbaan vinden	65%	29%
Kon buiten het onderwijs alleen kleine deeltijdbaan vinden	1%	-
Wil zowel binnen als buiten onderwijs werken	34%	71%

Tabel B2.26 Wens om op dit moment meer uren in het onderwijs te werken voor degenen die zowel binnen en buiten het onderwijs werken - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=208)

	BaO N=129	VO N=79
Ja, wil liever alleen in het onderwijs werken	55%	20%
Ja, wil meer uren in het onderwijs werken, maar ook baan buiten onderwijs behouden	11%	27%
Nee, wil liever alleen maar buiten onderwijs werken	2%	5%
Nee, ben tevreden met huidige combinatie	32%	48%

Tabel B2.27 Hoe lang wil men nog in het onderwijs blijven werken? - cohort 2007 jaar na afstuderen (N=746)

	BaO N=470	VO N=276
Minder dan 1 jaar	1%	2%
1 tot 2 jaar	1%	1%
2 tot 5 jaar	7%	11%
5 tot 10 jaar	12%	19%
10 jaar of langer	50%	39%
Weet niet	24%	26%
Werk inmiddels niet meer in het onderwijs	0%	0%
Onbekend	4%	2%

BIJLAGE 3

Tabellen bij hoofdstuk 3

Tabel B3.1 Leeftijd - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=2843)

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO N=1821	t/m 22 jaar	80%	4%	16%	763
	23 t/m 25 jaar	87%	6%	8%	537
	26 t/m 30 jaar	83%	12%	5%	208
	31 t/m 35 jaar	83%	16%	1%	82
	36 t/m 40 jaar	89%	5%	5%	94
	41 t/m 45 jaar	90%	4%	6%	80
	46 t/m 50 jaar	87%	11%	2%	46
	51 t/m 55 jaar	82%	9%	9%	11
	56 jaar en ouder	80%	4%	16%	763
VO N=1022	t/m 22 jaar	75%	8%	17%	142
	23 t/m 25 jaar	73%	18%	8%	228
	26 t/m 30 jaar	76%	21%	3%	209
	31 t/m 35 jaar	81%	15%	4%	95
	36 t/m 40 jaar	76%	19%	5%	75
	41 t/m 45 jaar	77%	16%	7%	100
	46 t/m 50 jaar	75%	15%	10%	91
	51 t/m 55 jaar	72%	16%	12%	57
	56 jaar en ouder	80%	8%	12%	25

* Bij de lerarenopleiding BaO en VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B3.2 RPA - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N= 2843)

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO	Groningen	73%	16%	11%	90
	Friesland	70%	10%	20%	71
	Zuid-Drenthe/IJssel Vecht	89%	2%	9%	128
	Twente	88%	3%	10%	73
	Noordwest Veluwe/Flevoland incl. Almere	92%	3%	5%	65
	Stedendriehoek/Valleiregio	81%	7%	12%	99
	Arnhem/Achterhoek	85%	5%	10%	99
	Nijmegen/Rivierenland	74%	4%	22%	74
	Gooi & Vechtstreek/Eemland	86%	2%	13%	56
	West-Utrecht	88%	2%	10%	49
	Noord-Holland Noord	92%	7%	1%	76
	Zuidelijk Noord-Holland incl. Amsterdam	88%	6%	6%	127
	Rijnstreek	88%	4%	8%	90
	Haaglanden incl. Den Haag	90%	6%	5%	105
	Rijnmond incl. Rotterdam	88%	7%	5%	164
	Zeeland	84%	3%	13%	38
	West- en Midden-Brabant	77%	9%	14%	121
	Oost-Brabant	81%	6%	12%	129

Vervolg tabel B3.2 RPA - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N= 2843)

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO	Limburg	79%	7%	14%	106
	Utrecht-(stad)	72%	8%	20%	61
	Totaal	84%	6%	10%	1821
VO	Groningen	74%	15%	11%	47
	Friesland	71%	23%	6%	52
	Zuid-Drenthe/IJssel Vecht	76%	14%	10%	71
	Twente	81%	17%	3%	36
	Noordwest-Veluwe/Flevoland incl. Almere	70%	20%	10%	30
	Stedendriehoek/Valleiregio	74%	17%	10%	42
	Arnhem/Achterhoek	84%	9%	7%	43
	Nijmegen/Rivierenland	66%	20%	15%	41
	Gooi & Vechtstreek/Eemland	65%	31%	4%	26
	West-Utrecht	92%	8%	-	24
	Noord-Holland Noord	90%	5%	5%	39
	Zuidelijk Noord-Holland incl. Amsterdam	76%	13%	12%	127
	Rijnstreek	81%	14%	6%	36
	Haaglanden incl. Den Haag	70%	21%	9%	47
	Rijnmond incl. Rotterdam	84%	11%	5%	83
	Zeeland	87%	7%	7%	15
	West- en Midden-Brabant	69%	22%	9%	77
	Oost-Brabant	69%	22%	9%	78
	Limburg	72%	21%	7%	71
	Utrecht (stad)	76%	14%	11%	37
	Totaal	75%	16%	8%	1022

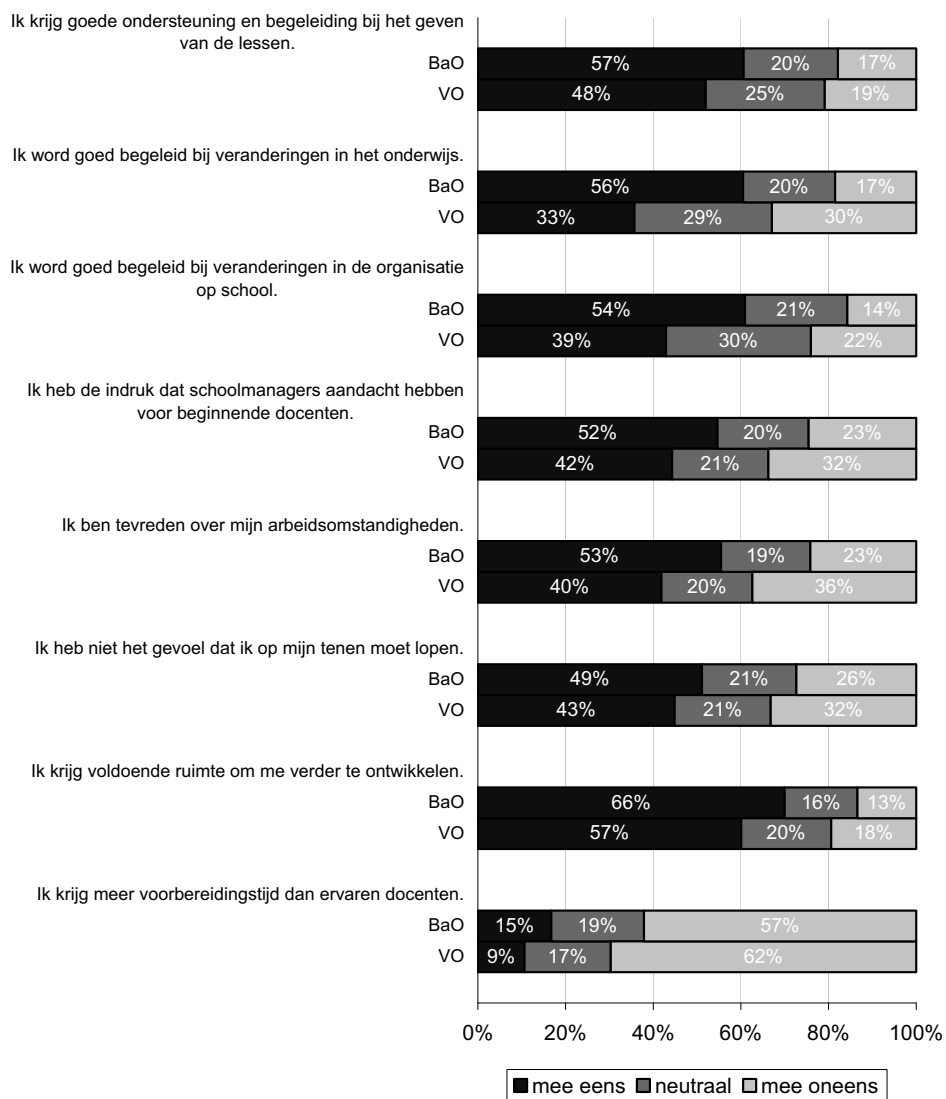
* Bij de lerarenopleiding BaO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

BIJLAGE 4

Tabellen bij hoofdstuk 4

Werkklimaat

Figuur B4.1 Stellingen werkklimaat - cohort 2007 jaar na afstuderen (N=1022)

Begeleiding

Tabel B4.1 Regulieren banen: wanneer begeleiding gekregen - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=1384)

	BaO N=804	VO N=580
Geen of weinig begeleiding gekregen	22%	18%
Van de start tot heden	52%	41%
Gedurende het eerste en/of tweede jaar	1%	6%
Gedurende de eerste maanden	13%	21%
Gedurende de eerste weken	5%	5%
Alleen bij de start	6%	8%
Anders/niet van toepassing*	1%	1%
Onbekend	-	0%

* Onder de categorie 'anders' valt onder andere begeleiding die pas later is gekregen.

Tabel B4.2 Vervangingsbanen: wanneer begeleiding gekregen - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=772)

	BaO N=702	VO N=70
Nee, geen begeleiding gekregen	25%	34%
Ja, bij alle scholen	26%	40%
Ja, bij de meeste scholen	22%	7%
Ja, bij sommige scholen	13%	6%
Ja, bij een enkele school	14%	13%
Onbekend/niet van toepassing	1%	-

Tabel B4.3 Reguliere banen: meer voorbereidingstijd gekregen - cohort 2008 halfjaar na afstuderen (N=1384)

	BaO N=804	VO N=580
Nee, ik gaf meteen het volledige aantal lesuren wat bij mijn aanstelling hoort	80%	69%
Ja, tijdelijk 1 week tot 1 jaar	1%	3%
Ja, voor het gehele schooljaar	9%	15%
Ja, voor meerdere schooljaren	1%	2%
Weet niet	10%	9%
Onbekend	-	1%

53. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2000/2001
54. Flexibilisering van de arbeidsduur in PO, VO en BVE
55. Leren op de werkplek
56. Monitor decentrale budgetten in Basis-, Speciaal en Voortgezet Onderwijs
57. Monitor kwaliteitsimpuls arbeidsorganisatie BVE-sector
58. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2000 - 2001
59. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2000 - 2001
60. Arbeidsmarktbarometer BVE-sector 2000 - 2001
61. Vraaggestuurde nascholing
62. In kaart gebracht
63. Verzuim onder personeel in het onderwijs in 2000
64. Wachtgeldrapport 2000
65. Na(ar) de lerarenopleiding: onderwijsmonitor 2000
66. Taakbesteding en taakbelasting van leraren
67. Taakbesteding en taakbelasting van leraren in het Primair Onderwijs
68. Taakbesteding en taakbelasting van leraren in het Voortgezet Onderwijs
69. Taakbesteding en taakbelasting van docenten in de BVE-sector
70. Taakbelasting van OOP in het Basisonderwijs
71. Zij-instroom in het beroep
72. Het leraarschap als nieuwe kans
73. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2001 - 2002: tussenrapport
74. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2001 - 2002: tussenrapport
75. Arbeidsmarktbarometer BVE-sector 2001 - 2002: tussenrapport
76. Monitor decentrale budgetten 2001 - 2002
77. Wervings- en bindingspremies in Onderwijs, Zorg en Welzijn
78. Effectiviteit reiskostenregeling in Primair Onderwijs, Voortgezet Onderwijs en BVE-sector
79. Reële reïntegratiemogelijkheden voor gedeeltelijk arbeidsongeschikt onderwijspersoneel
80. Vaklieden voor de klas
81. Uitstroom uit het wachtgeld, bemiddeld of onbemiddeld
82. Duobanen voor schoolleiders in het Primair Onderwijs
83. Na(ar) de lerarenopleiding: onderwijsmonitor 2001
84. Verzuim onder personeel in het onderwijs in 2001
85. Oud en Wijs in het Onderwijs
86. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2001 - 2002: eindrapport
87. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2001 - 2002: eindrapport
88. Arbeidsmarktbarometer BVE-sector 2001 - 2002: eindrapport
89. Model Microsimulatie Primair en Voortgezet Onderwijs
90. Attracting, developing and retaining effective teachers
92. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2002 - 2003: eindrapport
93. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2002 - 2003: eindrapport
94. Arbeidsmarktbarometer BVE-sector 2002 - 2003: eindrapport
95. Evaluatie van het convenant tussen de minister van OCenW en SBO
96. Personeelsvoorziening en schoolkwaliteit in het Basis- en Voortgezet Onderwijs: eindrapport
97. De toekomstige arbeidsmarkt voor leraren en managers in het Primair en Voortgezet Onderwijs: prognoses 2003 - 2011
98. Teambeloning binnen de BVE: eindrapport
99. Monitor decentrale budgetten 2002 - 2003: eindrapport
100. Aandachtsgroepenmonitor 2003: eindrapport
101. Functiedifferentiatie in het onderwijs: eindrapport
102. Verzuim onder personeel in het onderwijs 2002: eindrapport
103. Wachtgeldrapport 2002: eindrapport
104. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2002 - 2003: eindrapport
105. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2002 - 2003: eindrapport
106. Arbeidsmarktbarometer BVE-sector 2002 - 2003: eindrapport
107. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2003 - 2004: eindrapport
108. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2003 - 2004: eindrapport
109. Arbeidsmarktbarometer BVE-sector 2003 - 2004: eindrapport
110. Loopbaanmonitor onderwijs: eindrapport
111. Arbeidssatisfactie in de loopbaan: eindrapport
112. Monitor decentrale budgetten 2003 - 2004: eindrapport
113. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2003 - 2004: eindrapport
114. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2003 - 2004: eindrapport
115. Arbeidsmarktbarometer BVE-sector 2003 - 2004: eindrapport
116. Verzuim onder personeel in het onderwijs 2003: eindrapport
117. Aandachtsgroepenmonitor 2004: eindrapport
118. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2004 - 2005: eindrapport

119. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2004 - 2005
120. Arbeidsmarktbarometer BVE-sector 2004 - 2005: eindrapport
121. Opdrachtgeverschap reïntegratie in het Primair en Voortgezet Onderwijs: eindrapport
122. Evaluatie van het Project Introductie van Mediation in de Onderwijssector: eindrapport
123. Bevoegd zijn en bekwaam blijven: eindrapport
124. Loopbaanmonitor onderwijs 2005: eindrapport
125. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2004 - 2005: eindrapport
126. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2004 - 2005: eindrapport
127. Arbeidsmarktbarometer BVE-sector 2004 - 2005: eindrapport
128. Lesuitval in het Voortgezet Onderwijs 2004 - 2005: eindrapport
129. Verzuim onder personeel in het onderwijs in 2004: eindrapport
130. Aandachtsgroepenmonitor 2005: eindrapport
131. Verdiepingsthema's aandachtsgroepenmonitor 2005: eindrapport
132. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2005 - 2006: eindrapport
133. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2005 - 2006: eindrapport
134. Arbeidsmarktbarometer BVE-sector 2005 - 2006: eindrapport
135. Monitor Arbeid, Zorg en Levensloop in het onderwijs 2005: eindrapport
136. Voegtijdig uittreden of door tot 65 in het onderwijs?: eindrapport
137. Vrouwen in de schoolleiding in het basisonderwijs: eindrapport
138. Evaluatie pilots 'langer doorwerken in het onderwijs' en Nestor pilot: eindrapport
139. Gebruikers- en behoefteonderzoek Nota Werken in het Onderwijs: eindrapport
140. De betrokkenheid van de leraar bij onderwijsinnovaties: eindrapport
141. De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel tot 2015: eindrapport
142. Verzuim en vervanging in het onderwijs 2005: eindrapport
143. Onderwijstijd en lesuitval in het Voortgezet Onderwijs 2005 - 2006: eindrapport
144. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2005 - 2006: eindrapport
145. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2005 - 2006: eindrapport
146. Arbeidsmarktbarometer BVE-sector 2005 - 2006: eindrapport
147. Loopbaanmonitor Onderwijs 2006: eindrapport
148. Exploratie van beloningsverschillen in het onderwijs 2001 - 2004
149. Monitor arbeid, zorg en levensloop in het onderwijs 2006
150. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2006 - 2007
151. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2006 - 2007
152. Arbeidsmarktbarometer BVE-Sector 2006 - 2007 Vacatures in het 3e kwartaal van 2006
153. Aandachtsgroepenmonitor 2006
154. Remediërende programma's rekenen en taal
155. Bovenschoolse netwerken van docenten: eindrapport
156. Doorstroom leraren primair onderwijs naar voortgezet onderwijs
157. Duale trajecten en zijinstroom
158. Verzuim en vervanging in het Primair onderwijs 2006
159. Arbeidsmarktbarometer Primair onderwijs
160. Arbeidsmarktbarometer MBO
161. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs
162. Onderwijstijd en lesuitval in het Voortgezet Onderwijs 2006 - 2007
163. Taal- en rekenproblematiek Pabo-instromers
164. Monitor arbeid, zorg en levensloop in het onderwijs 2007
165. Loopbaanmonitor Onderwijs 2007
166. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2007 - 2008
167. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs 2007 - 2008
168. Arbeidsmarktbarometer MBO 2007 - 2008
169. Aandachtsgroepenmonitor 2007
170. De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel 2007 - 2015
171. Wat leraren bindt aan het onderwijs
172. Monitor 'Professionele arbeidsorganisatie' voor de onderwijssectoren PO, VO en BVE
173. Loopbanen van leraren door de tijd heen
174. Verzuim en vervanging in het Primair Onderwijs 2007
175. Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs 2007 - 2008
176. Arbeidsmarktbarometer Voortgezet Onderwijs
177. Arbeidsmarktbarometer MBO 2007 - 2008 Vacatures in het schooljaar 2007 - 2008: eindrapport
178. Onderwijstijd en lesuitval in het Voortgezet Onderwijs 2007 - 2008: eindrapport
179. Re-integratie en herplaatsing van werknemers in het Primair en Voortgezet Onderwijs die minder dan 35% arbeidsongeschikt zijn verklaard
180. Tijdsbesteding leraren Voortgezet Onderwijs: eindrapport
181. Loopbaanmonitor onderwijs 2008
182. Professionalisering in de BVE-sector
183. Evaluatie van het pilot project 'Wijs grijs in het onderwijs'
184. Verzuim en vervanging in het Primair Onderwijs 2008
185. Arbeidsbarometer po, vo, mbo 2008/2009

Het op de omslag genoemde onderzoeksbureau is verantwoordelijk voor de gepubliceerde onderzoekresultaten.

Dit is een publicatie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Uitgave: januari 2010

Zie ook: www.minocw.nl/actueel/beleidsonderzoeken
Vormgeving: Bureau "Wim Zaat", Moerkapelle
Nabestellen: Postbus 51-infolijn,
Tel. 0800 8051 (gratis) of www.postbus51.nl
ISBN: 9789059103887
Prijs: € 15,00

OCW/39.129/08BK2009B019/250